

HANDBOK FÖR GOD FÖRVALTNING I FISKERIOMRÅDENA

Elias Rauhala

Första upplagan

Copyright © 2021 Centralförbundet för Fiskerihushållning rf. och Elias Rauhala

Förord

Fiskeriområdesverksamheten har nyss kommit i gång och fiskeriområdena behöver i synnerhet hjälp med att navigera i lagstiftningsdjungeln. Den lagstiftning som tillämpas är utmanande redan för att den är så omfattande. Därtill måste fiskeriområdena, beroende på var de är belägna, tillämpa från varandra avvikande lagstiftning, så som språklagstiftning eller avtal som gäller gränsälvarna. I den här handboken för god förvaltning i fiskeriområden är målsättningen att ge en allmän överblick över den centralaste lagstiftning som tillämpas och de krav som lagstiftningen ställer. I handboken har jag försökt ge överblicken så att fiskeriområdet snabbt kan uppfatta åtminstone huvuddragen i lagstiftningen och vilka ramvillkor som ställs på fiskeriområdesverksamheten.

Lagstiftningsgrunden gällande fiskeriområden finns huvudsakligen i lagen om fiske. Fiskeriområdena är ändå offentligrättsliga föreningar, vilket ger dem krävande tillämpningsuppgifter på grund av sin myndighetsliknande ställning. Fiskeriområdena är i enlighet med grundlagen skyldiga att i sin verksamhet noggrant följa lagen då de utför offentliga förvaltningsuppgifter. Fiskeriområdena ska bland annat följa förvaltningslagen, lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet, språklagen och den samiska språklagen. Därtill berörs fiskeriområdena till en del av föreningslagen. Som en ny och utmanande helhet ska fiskeriområdena även känna till hur EU:s allmänna dataskyddsförordning och den nationella dataskyddslagen ska tillämpas i verksamheten.

Handboken har utarbetats i Centralförbundet för Fiskerihushållnings projekt *Enemmän ja Parempaa*, som har finansierats ur Jord- och skogsbruksministeriets fiskevårdsavgiftsmedel. Handbokens uppbyggnad följer till en del Centralförbundets gamla fiskeområdeshandbok. Jag hade önskat att avhandla en del av ämnena i handboken mer ingående och konkret, än vad jag nu klarat av att göra. Till en del beror det här på att fiskeriområdena ännu är så "färska" och det saknas praktisk erfarenhet. Det här är en första upplaga och förhoppningen är – efter att det samlats mer praktiskt erfarenhet och om det finns finansiering – uppdatera, komplettera och utvidga den här handboken.

Jag har fått viktig hjälp i skrivarbetet av Centralförbundets förbundschef Risto Vesa. Vesa har gett värdefull information om fiskeriområdenas verksamhet, verksamhetsätt och målsättningar. Vesa har därtill hjälpt till att hålla handboken i läsbar form så att den inte blivit en allt för juridisk helhet. Tack alltså till Risto Vesa. Ett tack också till den övriga personalen vid Centralförbundet som kommenterat, gett tips och hjälpt med utarbetandet av handboken. Ett stort tack för den noggranna översättningen till Centralförbundets fiskeribiolog Malin Lönnroth och för ombrytningen till iktyonom Heidi Moisio.

Esbo 8 november 2021

Elias Rauhala

Innehåll

Förord.....	3
1. Vad är ett fiskeriområde?.....	6
1.1 Fiskeriområdet som en del av samhället.....	6
1.2 Fiskeriområdets ställning i ordnandet av fiske.....	7
2. Fiskeriområdets lagstadgade uppgifter.....	8
2.1 Sörja för förvaltning och planera för en hållbar nyttjande och vård av fiskresurserna.....	8
2.2 Nyttjande- och vårdplan.....	8
2.2.1 Ramvillkoren som lagen ställer på uppgörandet av nyttjande- och vårdplanen.....	8
2.2.1.1 Fiskeriområdets förslag till fiskereglering.....	9
2.2.2 Hur uppgörandet av nyttjande- och vårdplanen framskrider.....	10
2.2.3 Giltigheten hos planen för nyttjande och vård samt ändring av planen.....	10
2.2.4 Verkställande och övervakning av nyttjande- och vårdplanen.....	11
2.2.5 Sanktioner om man låter bli att uppgöra en nyttjande- och vårdplan eller försummar verkställandet.....	12
2.3 Kommunikation gällande nyttjande och vård av fiskresurserna.....	12
2.3.1 Målsättningar med kommunikationen.....	12
2.3.2 Intern kommunikation.....	12
2.3.3 Extern kommunikation.....	13
2.3.4 Årsklocka för kommunikationen.....	13
2.4 Fiskeövervakning och ordnande av fiskeövervakning.....	14
2.4.1 Fiskeövervakarna och övervakningsmyndigheterna.....	15
2.4.2 Övervakningsuppgifter.....	15
2.4.3 Fiskeövervakarnas befogenheter.....	16
2.4.4 Befullmäktigande av fiskeövervakare.....	16
2.4.5 Tjänste- och skadeståndsansvar.....	16
2.5 Insamling av uppföljningsdata över fisket och vårdåtgärder.....	16
2.6 Bildandet av samtillståndsområden för att främja fritidsfisket och det kommersiella fisket.....	17
2.7 Överföring av vattenägarens uppgifter på fiskeriområdet.....	17
2.8 Fördelning av spöfiskeersättningar till vattenområdets ägare.....	18
2.8.1 Grunder för fördelning av ägarersättningar och förverkligandet av fördelningen.....	18
2.8.2 Kalpa-systemet.....	18
2.9 Övriga uppgifter baserat på NTM-centralens resultatstyrning och lag om fiske.....	19
3. Fiskeriområdets förvaltning.....	19
3.1 Fiskeriområdets stämma.....	19
3.2 Fiskeriområdets styrelse.....	19
3.3 Fiskeriområdets verksamhetsledare.....	20
3.4 Fiskeriområdets medlemmar.....	20
3.4.1 Rätt till företrädare vid fiskeriområdets stämma.....	20
3.4.2 Rätt till röst- och yttranderätt vid fiskeriområdets stämma.....	21
3.5 Organmedlemmars och anställdas ansvar.....	21
3.6 Fiskeriområdets stadgar.....	22
3.6.1 Egentliga stadgar.....	22
3.6.2 Omröstnings- och valordning.....	23
3.7 Tillsyn över verksamheten och NTM-centralernas rätt till information.....	24
3.8 Regional fiskerisamarbetsgrupp.....	24
4. Fiskeriområdets ekonomi.....	25
4.1 Ordnande av verksamheten och ekonomin.....	25
4.2 Bokföring.....	25
4.2.1 Verifikat.....	26
4.2.2 Att godkänna verifikat och kontering.....	26
4.2.3 Ägarersättningar i fiskeriområdets bokföring.....	27

4.2.4 Fiskeområdets övergångsbestämmelser som ska beaktas	27
4.2.5 Löner, arvoden och köptjänster	27
4.3 Berättelse över verksamhet, resultat- och balansräkning samt revision	27
5. Fiskeriområdets beskattning	28
6. Fiskeriområdets förvaltningsförfarande	29
6.1 Offentliga förvaltningsuppgifter och utövandet av offentlig makt	29
6.2 Principerna för god förvaltning	30
6.3 Jäv	31
6.3.1 Jäv i beslutsfattandet i enlighet med förvaltningslagen	31
6.3.2 Om styrelsemedlemmars jäv i enlighet med föreningslagen	31
6.4 Officialprincipen, hörande och andra krav gällande behandlingen av ett ärende	32
6.5 Förvaltningsbeslut och beslutets form	32
6.6 Delgivning av förvaltningsbeslut och andra handlingar	33
6.6.1 Vanlig delgivning	34
6.6.2 Bevislig delgivning	34
6.6.3 Offentlig delgivning (den vanligaste formen av delgivning i fiskeriområdesverksamheten)	34
6.7 Rättelse av fel i beslut	34
6.8 Omprövningsbegäran och sökande av ändring	35
6.9 Arkivering	36
6.9.1 Dokument som ska sparas varaktigt	36
6.9.2 Dokument som sparas en viss tid eller så länge de är i kraft	37
6.9.3 Övriga dokument	37
6.9.4 Att överläta dokument till Riksarkivet	37
7. Övrig lagstiftning som tillämpas på fiskeriområdet	38
7.1 Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen	38
7.1.1 Allmänt om dataskydd	38
7.1.2 Lagliga hanteringsgrunder i enlighet med dataskyddsförordningens 6 artikel	39
7.1.3 De allmänna dataskyddsprinciperna i enlighet med dataskyddsförordningens 5 artikel	40
7.1.4 Den registrerades rättigheter i enlighet med dataskyddsförordningens 3 artikel	40
7.1.5 Snabbguide för dataskydd	40
7.2 Föreningslagen	41
7.3 Språklagstiftning	43
7.3.1 Språklagen	43
7.3.2 Samisk språklag	44
7.4 Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet	46
7.5 Diskrimineringslagen	46
8. Fiskeriområdets mötesförfarande	47
8.1 Öppnande av mötet	47
8.2 Mötets laglighet och beslutsförhet	47
8.3 Val av funktionärer för stämman	47
8.4 Godkännande av föredragningslistan	48
8.5 Konstaterande av stämmodeltagare	48
8.6 Avhandling av ärenden och beslutsfattande	48
8.7 Avbryta stämma och fortsatt stämma	49
9. Förkortningar	49
10. Källor	50
10.1 Litteratur	50
10.2 Internetkällor	50
10.2 Officiella källor	50
10.3 Rättspraxis	50

I. Vad är ett fiskeriområde?

Fiskeriområdena har inlett sin verksamhet 2019 och sammanlagt finns det 118 fiskeriområden. I enlighet med lag om fiske (379/2015) har fiskeriområdena utformats av fiskeriekonomiskt tillräckligt stora sammanhängande områden. Då man definierade områdena beaktade man ordnandet av fiske och vandringsfiskarnas livscykel. Gränsbesluten fastställdes av NTM-centralen. Fiskeriområdenas verksamhet övervakas av den NTM-central på vars område fiskeriområdet huvudsakligen är beläget. Fiskeriområdet ska underrätta NTM-centralen om namn och kontaktuppgifter till styrelsens ordförande och vice ordförande samt verksamhetsledaren.

Fiskeriområdena fungerar som samarbetsorgan och fiskeriområdets beskrivning och dess uppgifter finns definierade i lagen om fiske. Inledningsvis har fiskeriområdet som en viktig uppgift att göra upp en nyttjande- och vårdplan för sitt område. Nyttjande- och vårdplanen styr fiskeriområdets verksamhet och innehåller linjedragningar om bland annat ordnandet av fisket samt fiskevården. Verkställandet av nyttjande- och vårdplanen övervakas av NTM-centralen. Fiskeriområdet ska ordna nyttjande- och vården av fiskresurserna i enlighet med den nyttjande- och vårdplan som godkänts för området. Utöver fiskerimyndigheterna ska även andra myndigheter i sin verksamhet beakta nyttjande och vårdplanens allmänna linjedragningar. Fiskeriområdets övriga uppgifter är bland annat att bevaka sina medlemmars intressen, ordna fiskeövervakning, samla uppföljningsuppgifter som gäller fiske och åtgärderna för vård av fiskbestånden samt fördela ägarersättningarna till vattenägarna.

Fiskeriområdena är i enlighet med lagen om fiske offentligrättsliga föreningar som har som syfte att utveckla fiskerihushållningen inom det egna området och främja samverkan mellan medlemmarna för ett hållbart nyttjande och hållbar vård av fiskresurserna, enligt principerna i 1 § i lag om fiske. Fiskeriområdet kan ingå förbindelser samt förvärva egendom i sitt namn eller för sitt bruk.

Medlemmar i ett fiskeriområde är innehavarna av fiskerätt inom området samt de landsomfattande organisationerna inom fiskeribranschen. Jord- och skogsbruksministeriet fastställer en förteckning över de landsomfattande organisationerna för fem år i sänder.

Fiskeriområdets beslutanderätt utövas av fiskeriområdets stämma. Rätt till en företrädare på stämman har de delägarlag och privata vattenägare som besitter över 50 hektar vatten, vattenägarsammanslutningar som besitter minst 50 hektar, i fråga om älv 30 hektar samt de landsomfattande organisationerna inom fiskeribranschen. Man kan också kalla experter med yttranderätt till stämman. Registrerade regionala miljö- och naturskyddsorganisationer samt i samernas hembygdsområde Sametinget har rätt till en företrädare som har närvaro- och yttranderätt vid stämman men inte rösträtt. Till stämmans uppgifter hör bland annat att välja en styrelse, besluta om stadgarna och nyttjande- och vårdplanen.

Till styrelsen hör bland annat att bereda de ärenden som ska behandlas vid stämman och verkställa beslut, se till att det ordnas fiskeövervakning och att nyttjande- och vårdplanen verkställs och målsättningarna följs upp. Styrelsen utser också verksamhetsledaren. Styrelsen kan flytta över sina uppgifter på verksamhetsledaren, förutom punkten om att utse och avskeda verksamhetsledaren. Verksamhetsledaren sköter fiskeriområdets löpande förvaltning enligt styrelsens anvisningar och riktlinjer. Till förvaltningen hör att sörja för bokföring och pengaförvaltning.

Fiskeriområdenas verksamhet finansieras via verksamhetsbidrag och projektbaserade främjandemedel ur fiskevårdsavgiftsmedlen. I enlighet med lagen om fiske får fiskeriområdet även finansiering via ägarersättningar som tillfaller området, endera så att ägarna inte har hittats eller ägarna flyttar över medlen med avtal. Vattenägarna kan även flytta över fisketillståndsintäkter till fiskeriområdet.

I.1 Fiskeriområdet som en del av samhället

Då man granskar fiskeriområdet som en del av det omgivande samhället kan man inleda genom att läsa regeringspropositionen för lagen om fiske. I den skissar man upp lagens målsättningar. Till lagens målsättningar hör att man bättre än tidigare ska kunna ordna med ett fiske som är ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart. Likaså ska man trygga fiskarnas naturliga livscykel och fortplantning genom att möjliggöra nödvändiga fiskebegränsningar och andra åtgärder. Med lagen strävar man även efter att skapa goda

förutsättningar för både kommersiellt fiske och fisketurismen. Det här betyder att många intressentgrupper och -åsikter har beaktats i ordnandet av fisket – förutom att nyttjandet av fiskresurser ska vara ekologiskt hållbart och den naturliga fortplantningen ska tryggas – ska även ekonomiska och sociala aspekter beaktas då man fattar beslut och verkställer lagstiftningen.

För att nå målsättningarna behövs arbetsredskap och lämpliga strukturer. Man vill att nyttjande och vården bygger på alltmer högklassiga nationella och regionala vårdplaner, som omfattar tillräckligt stora vattenhelheter, nyttjande av forskning och en delaktig process. De regionala planerna ska sammanjämkas med grannområdenas planer och med nationella vårdplaner. Planerna är mer bindande än tidigare för fiskerättsinnehavarna. Därtill följer man upp hur planerna verkställs och vilken effekt de har.

Klimatförändringen och en ökad vilja att bekämpa övergödningen har fått såväl beslutsfattare, forskare som den stora allmänheten att inse att man borde nyttja våra inhemska fiskresurser mer. Det är möjligt och även ekonomiskt förnuftigt att samtidigt minska på belastningen och få närmare. Under coronatiden växte oron för försörjningsberedskapen och i nyttjandet av fiskresurser önskar man gynna självförsörjning. Vi behöver ett fungerande kommersiellt fiske och därför är det skäl att stärka det kommersiella fiskets ställning enligt den linjedragning som görs i lagen om fiske. Det här skapar på sätt och vis effekter på tre nivåer – mer inhemskt fiske betyder fler arbetsplatser och högre självförsörjningsgrad, minskat koldioxidavtryck tack vare minskad import och en bättre folkhälsa då fiskkonsumtionen ökar.

Fiskeriområdena fungerar som fiskerihushållningens intressebevakare. De kan exempelvis i vattenrättsliga processer föra talan för fiskerihushållningens del. Fiskeriområdena besitter en omfattande förståelse och kunskapsbaserad regional fiskerihushållning. I samhället görs ofantligt mycket planer och planläggning på olika nivåer och då kan fiskerihushållningen hamna i kläm. En kunskapsbaserad fiskerihushållning kan på ett trovärdigt sätt hålla på sin rätt i dylika situationer.

Fiskeriområdenas nyttjande- och vårdplaner är lagstadgade dokument och lagen om fiske förutsätter att även myndigheter ska ta dem i beaktande, men detta beaktande sker inte av sig självt. För att kunna agera för fiskerihushållningen behövs samarbete och vänner. Kommunikation är i en mycket central roll om man vill göra fiskeriområdet och dess samhälleliga roll synlig. Man ska inte undervärdera kommunikationens betydelse och initiativkraft – ofta är det den som inleder debatten som får styra vilken riktning debatten tar och ställa ramarna för diskussionen.

1.2 Fiskeriområdets ställning i ordnandet av fiske

I lag om fiske 41 § stadgas om ordnandet av fiske. Fisket ska ordnas i enlighet med den godkända nyttjande- och vårdplanen. Paragrafen är ett viktigt instrument i att överföra planeringsarbetet i praktiken, för den skapar en koppling mellan planeringssystemet för fiskresurser och verkställandet av planeringen. Eftersom uppgörandet av nyttjande- och vårdplanen på en allmän nivå bygger på målsättningarna i lag om fiske 1 §, flyttas målsättningarna med hjälp av 41 § från en allmän nivå till praktiken. Paragrafen betyder att den som svarar för ordnandet av fiske måste beakta de ramar som ställs i nyttjande- och vårdplanen då beslut fattas om ordnandet av fiske. Stadgandet ger en god bild av hur effekterna av fiskeriområdets beslutsfattande slutligen når ända ner till vattenägarnivå.

Enligt lag om fiske 41 § är det fiskerättsinnehavaren som svarar för att fisket ordnas. Det här betyder vattenägarna, så som privatpersoner, delägarlag och andra juridiska personer. Ur vattenägarnas synvinkel är paragrafen speciellt betydande, för den betyder att ägaren i allt beslutsfattande som gäller fiske måste beakta de ramvillkor som nyttjande- och vårdplanen ställer för ordnandet av fiske. Fiskerättsinnehavaren kan också vara en privatperson eller juridisk person som med stöd av lag om fiske 11 § har arrenderat fiskerätten av den ursprungliga ägaren, om man i arrendeavtalet gett arrendatorn rätt att flytta arrendeavtalet till en tredje part utan att höra ägaren. Därtill anses enligt lag om fiskerättsinnehavare en fysisk eller juridisk person som förfogar över fiskerätt utgående från fiskeservitut eller någon annan rättslig grund, samt vid tillämpningen av fiskestadgan i avtalet mellan Finland och Norge om fisket i Tana älvs vattendrag (FördrS 42/2017), utöver vad som anges i underpunkterna a–e, en delägarfastighet som hör till ett delägarlag för ett samfällt vattenområde.

Om det på det samfälliga vattenområdet finns fiskeförmåner enligt särskilda grunder ska delägarfastigheternas och vattendelägarna tillsammans sörja för att fisket ordnas. Lagen om fiske har inte tidigare innehållit några bestämmelser om ansvarsfördelningen mellan ägarna av delägarfastigheter i fiskeförmåner enligt särskilda grunder och ägarna av vattenområdet när det gäller ordnande av fisket. Nu föreskrivs det i 41 att dessa aktörer gemensamt drar försorg om ordnandet av fisket. Deltagandet för ägare av delägarfastigheter i fiskeförmåner enligt särskilda grunder ska ordnas i samma proportion som deras rätt i förhållande till vattenområdesägarens rätt.

2. Fiskeriområdets lagstadgade uppgifter

2.1 Sörja för förvaltning och planera för hållbar nyttjande och vård av fiskresurserna

Fiskeriområdena fungerar som ett samarbetsorgan för ett fiskeriekonomiskt enhetligt område och beskrivning och uppgifter finns definierade i lag om fiske (379/2015). Fiskeriområdets organ är stämman, styrelsen och verksamhetsledaren. Fiskeriområdets beslutanderätt utövas av fiskeriområdets stämma. Fiskeriområdets styrelses viktigaste uppgift är att bereda de ärenden som ska behandlas vid stämman och verkställa beslut. Verksamhetsledaren sköter i sin tur fiskeriområdets löpande förvaltning i enlighet med styrelsens anvisningar och riktlinjer. Fiskeriområdets verksamhet styrs av fiskeriområdets stadgar och vad kommer till de offentliga förvaltningsuppgifterna av de allmänna lagarna gällande förvaltning, det vill säga förvaltningslagen, språklagen samt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

2.2 Nyttjande- och vårdplan

I lag om fiske 35 § finns inskrivet om skyldigheten att uppgöra och ta i bruk en nyttjande- och vårdplan (NVP) för fiskeriområdet. Fiskeriområdet ska göra upp och ta i bruk en nyttjande- och vårdplan för sitt område, med vars hjälp man ska trygga en uthållig och mångsidig avkastning och ett hållbart och mångsidigt nyttjande av områdets fiskresurser samt fiskresursernas biologiska mångfald och främja fritidsfiskets och det kommersiella fiskets verksamhetsbetingelser. Nyttjande och vården av fiskresurserna ska i alla fiskeriområden ordnas i enlighet med en nyttjande- och vårdplan som förverkligar målsättningarna i lag om fiske 1 §.

2.2.1 Ramvillkoren som lagen ställer på uppgörandet av nyttjande- och vårdplanen

Då man gör upp nyttjande- och vårdplanen ska man beakta målsättningarna i lag om fiske 1 §. Lag om fiske 1 § stadgar att man med utgångspunkt i bästa tillgängliga information ska ordna nyttjandet och vården av fiskresurserna på ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart sätt, så att en uthållig och mångsidig avkastning av fiskresurserna, fiskbeståndens naturliga livscykel samt mångfalden hos och skyddet av fiskresurserna och den övriga vattennaturen tryggas. Det här betyder att man i uppgörandet av nyttjande- och vårdplanen måste beakta flera intressentgrupper och synvinklar – i slutändan är det fråga om att balansera mellan skydd, nyttjande och tryggande av äganderätten.¹

Lösningarna i nyttjande- och vårdplanen ska främst bygga på forskningsbaserad kunskap. I lag om fiske 1 § hänvisar man till ”utgångspunkt i bästa tillgängliga information” och i regeringspropositionen gällande 35 § konstaterar man att ”planerna för nyttjande och vård enligt den nya lagen bättre än nu ska basera sig på forskningsrön och uppföljningsdata som gäller fiskresurser och fiske och vara verkningsfullare än nu.”²

När planen utarbetas ska man dessutom ta hänsyn till de krav på nyttjandet och vården av fiskbestånden som ställs på grund av (a) annan lagstiftning, (b) de landsomfattande planerna för förvaltning av fiskresurserna samt (c) sådana andra planer för nyttjande och vård av fiskresurserna vars genomförande planen kan

¹ RP 192/2014 rd. s. 29.

² RP 192/2014 rd. s. 50.

inverka på. De landsomfattande vårdplanerna för fiskresurserna görs upp av Jord- och skogsbruksministeriet. Jord- och skogsbruksministeriet svarar för beredningen av planen i samarbete med miljöministeriet, men det är Jord- och skogsbruksministeriet som fastställer planerna. De regionala planerna, det vill säga fiskeriområdenas nyttjande- och vårdplaner får inte försvåra genomförandet av de landsomfattande planerna.

Nyttjande och vårdplanens innehåll utformas av uppgifter som beskriver (1) nuläget i området, (2) uppgifter som beskriver målbilden för området, (3) de konkreta åtgärder med vilkas hjälp man försöker uppnå målbilden samt (4) uppgifter som beskriver lämpligheten hos vattenområden som hör till fiskeriområdet för kommersiellt fiske och för fisketurismändamål.³ Planens innehåll ska vara konkret och ordnandet av fisket i området ska presenteras tydligt särskilt vad gäller regleringen av fisket. Exempelvis begränsningar av nätens knutavstånd som föreslås för att förbättra avkastningen av fiskresurserna ska motiveras och tillämpningsområdena ska tydligt anges. Målet är att NTM-centralen ska kunna använda planerna, motiveringen och kartorna i dem så effektivt som möjligt när de fattar förvaltningsbeslut. Som ett exempel på detta är kriteriet att för att NTM-centralen ska kunna bevilja regionalt fisketillstånd för kommersiellt fiske enligt 13 § ska vattenområdet i nyttjande- och vårdplanen ha definierats som väl lämpat för kommersiellt fiske. Ett annat exempel är 14 § i lag om fiske enligt vilken en kommersiell fiskare, efter att ha erhållit tillstånd enligt 13 §, ska betala fiskerättsinnehavarna skäligen avgifter i enlighet med de gängse priser i området som fastställts i nyttjande- och vårdplanen.

2.2.1.1 Fiskeriområdets förslag till fiskereglering

Styrning av fiske är den centralaste metoden för vården av fiskresurser. Fiskestyrningen gäller vanligtvis bestämmelser om användandet av fångstredskap och hur redskapen är konstruerade, temporära och spaciella fiskebegränsningar samt bestämmelser gällande fångstmått. Fångsteffektivitet och fångstmängder regleras vid behov. Vilka resultat de genomförda åtgärder ger måste följas upp noggrant. De centralaste linjedragningarna för uppföljningen måste finnas inskrivna i nyttjande- och vårdplanen. Hur man har löst uppföljningen i de olika fiskeriområdena ses i deras nyttjande- och vårdplaner – i den här handboken för god förvaltning är det inte ändamålsenligt att granska den här operativa delen mer ingående än på metodnivå. Värt att notera är dock att en god fiskeriområdesförvaltning måste kunna bygga upp en uppföljning i enlighet med sin nyttjande- och vårdplan och sörja för att informationen används i beslutsfattandet och då man planerar verksamheten.

I den tidigare lagen om fiske kunde fiskeriområdenas föregångare, fiskeområdena, exempelvis ge från förordningen om fiske avvikande bestämmelser om tillåtna maskstorlekar, grunda fredningsområden, begränsa de allmänna fiskerätterna samt fatta beslut om fångstmått. I den nya lagen om fiske har de ifrågavarande uppgifterna ansetts innehålla betydande utövande av offentlig makt och beslutanderätten för dessa ärenden har överflyttats på myndigheterna – fiskeriområdet kan i lagen ges uppgifter som innehåller utövande av offentlig makt, men inte uppgifter som omfattar utövande av betydande offentlig makt. Fiskeriområdet har ändå även framöver en viktig roll i att planera begränsningar via nyttjande- och vårdplanen. NTM-centralen kan i samband med att de godkänner nyttjande- och vårdplanen även godkänna de regionala fiskebegränsningar som förslås i nyttjande- och vårdplanen.⁴

NTM-centralen kan verkställa fiskeriområdets förslag till behövliga regionala regleringsåtgärder genom att begränsa fisket i området med stöd av lag om fiske 53, 54 eller 57 § samt 67 § 4 mom. eller 71 § 3 mom. Fiskeriområdet kan alltså föreslå och NTM-centralen fastställa – fiskeriområdena har således fortsättningsvis en stor roll vad kommer till begränsningar.

Lag om fiske 53 § gäller begränsandet av fiske genom att förbjuda eller begränsa användningen av vissa fångstredskap, förbjuda eller begränsa fiske under en viss tidpunkt, begränsa antalet fångstredskap som får

3 HE 192/2014 vp. s. 50.

4 Se t.ex. RP 192/2014 rd. s. 46: Att uppgifterna enligt 75 § 1 mom. 1 punkten i den gällande lagen, som i huvudsak innebär fattande av beslut om fiskebegränsningar, framtas fiskeriområdet innebär en betydande ändring jämfört med den nuvarande lagen om fiske. I bakgrunden till ändringen finns den nuvarande grundlagens krav på att uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får ges endast myndigheter. Att föreskriva allmänna fiskebegränsningar är en uppgift som innebär betydande utövning av offentlig makt och som sådan kan den inte ges fiskeriområdet, som till sin rättsliga form är en offentligrättslig förening. Genom planen för nyttjande och vård och vid behov även annars kan fiskeriområdet emellertid föreslå fiskebegränsningar som borde införas för NTM-centralen.

användas, förbjuda behållandet av fångst som överstiger en viss mängd eller förbjuda behållandet av fångade fiskar som inte har märkts på föreskrivet sätt enligt lagen. En förutsättning för begränsningarna är att det i området förekommer en fiskart eller ett fiskbestånd vars livskraft eller avkastning är försvagad eller riskerar att försvagas eller om vattenområdet är viktigt för en fiskarts eller ett fiskbestånds förökning.

Lag om fiske 54 § gäller förutsättningarna för att begränsa de allmänna fiskerättigheter i 7 § och det förfarande som ska tillämpas när rättigheterna begränsas. Begränsningen kan i enlighet med paragrafens 1 moments 1 punkt införas för att trygga målen för planen för nyttjande och vård eller säkerställa resultaten av en osedvanligt effektiv vård av fiskbeståndet. Begränsningen kan också införas för bedrivande av fiskeriforskning, för att säkerställa fiskbeståndet, för att trygga det ekonomiska utnyttjandet av utplanterad fisk eller kräftor, eller för att hindra störning inom fiskarnas lekområden.

Lag om fiske 57 § stadgar att man kan avvika från de med stöd av lag om fiske 56 § föreskrivna fångstmåten för en art eller ett bestånd om fiskartens eller fiskbeståndets tillstånd inom området skiljer sig väsentligt från det som legat till grund för de föreskrivna fångstmåtten för arten eller beståndet. Lag om fiske 67 § 4 momentet gäller definition av fiskledens bredd eller läge. En förutsättning för tillämpandet är att det måste vara nödvändigt för att trygga fiskens gång. Lag om fiske omfattar förbud av fiske nedanför en damm på en sträcka av högst femhundra meter samt även i vattenmagasinet ovanför dammen och i en konstgjord sjö eller någon annan konstgjord bassäng. En förutsättning för tillämpandet är att tryggandet av vandringsfiskbeståndet kräver ett förbud.

2.2.2 Hur uppgörandet av nyttjande- och vårdplanen framskrider

Enligt lag om fiske 36 § gör fiskeriområdet upp ett förslag till nyttjande- och vårdplan. Enligt regeringspropositionen har fiskeriområdena rätt att få experthjälp och information av NTM-centralerna när det gäller processen för att utarbeta planen och de minimikrav som fastställs för planerna i lagen. Att uppgöra förslaget är i princip styrelsens uppgift men den egentliga planen godkänns av stämman.⁵ Ofta framskrider uppgörandet av nyttjande- och vårdplanen så att fiskeriområdets styrelse förbereder och lägger fram för stämman ett förslag om att nyttjande och vårdplanen ska uppdateras och eventuellt att man använder sig av extern expertis för jobbet. Då fiskeriområdets stämma har gett sitt godkännande för att planen ska uppdateras och eventuellt användande av expertis, inleder styrelsen det egentliga praktiska jobbet med att man till följande stämma har en ny nyttjande- och vårdplan att godkänna. Det praktiska jobbet betyder ofta det att styrelsen säkerställer sig om att den externa expertisen får planen gjord inom givna tidsramar och bistår och hjälper vid behov den som uppgör planen. Då stämman har godkänt förslaget till nyttjande- och vårdplan, skickas planen till NTM-centralen för slutgiltigt godkännande.⁶

Om förslaget till plan för nyttjande och vård inte uppfyller förutsättningarna för godkännande, kan NTM-centralen sända förslaget tillbaka till fiskeriområdet för ny beredning i enlighet med lag om fiske 37 § 3 momentet. Då gör fiskeriområdet de behövliga ändringarna i nyttjande- och vårdplanen, ända tills planen fyller lagens krav.

2.2.3 Giltigheten hos planen för nyttjande och vård samt ändring av planen

En plan för nyttjande och vård gäller i högst tio år från godkännandet. Med godkännandet avses NTM-centralens godkännande. Den plan som fiskeriområdets stämma godkänner är enligt lagen enbart ett förslag. Utgångspunkten för 38 § som gäller planens giltighet, är att det inte fastställs någon minimigiltighetstid för planen, utan fiskeriområdena åläggs endast skyldighet att uppdatera planerna tillräckligt ofta, för att änd-

⁵ RP 192/2014 rd. s. 49–50.

⁶ Den egentliga möjligheten att söka ändring anses i enlighet med förvaltningslagen anses börja först efter att NTM-centralen godkänt planen. Det förslag till nyttjande- och vårdplan som fiskeriområdet godkänner är i enlighet med 6 § i lag om rättegång i förvaltningsärenden endast beredande av ärendet och kan inte överklagas genom besvär. Läs mer om detta i kapitel 6.8 "Omprövningsbegäran och sökande av ändring".

fiskeriområdet vid sidan om NTM-centralen och den regionala samarbetsgruppen är skyldig att ge akt på effekterna av att nyttjande- och vårdplanen verkställs och på måluppfyllelsen.

Fiskeriområdet är även skyldig att rapportera till NTM-centralen om nyttjande- och vårdplanen och hur dess målsättningar nås. NTM-centralen har rätt att på begäran få uppgifter från fiskeriområdet om hur åtgärderna i planen för nyttjande och vård har vidtagits samt om hur åtgärderna utfallit. NTM-centralen kan utgående från de uppgifter man fått från fiskeriområdet vid behov be den regionala samarbetsgruppen om rekommendationer till eventuella tilläggsåtgärder som krävs för att planen ska genomföras effektivare.

2.2.5 Sanktioner om man låter bli att uppgöra en nyttjande- och vårdplan eller försummar verkställandet

Sanktionerna för att låta bli att uppgöra en nyttjande- och vårdplan finns inskrivna i lag om fiske 37 §. Om fiskeriområdet inte gör upp en nyttjande- och vårdplan kan NTM-centralen låta bli att betala ut ägarersättningar, tills ett förslag som fyller lagens krav har inlämnats NTM-centralen. Med att låta bli att göra upp avses exempelvis att nyttjande- och vårdplanen inte görs upp inom givna tidsramar eller att fiskeriområdet inte gör upp en plan som fyller lagens krav, trots att NTM-centralen returnerat planen för korrigerande.

Sanktioner om att försumma verkställandet av planen finns inskrivet i lag om fiske 39 §. Om fiskeriområdet försummar att verkställa planen så att en fiskbestånds eller fiskarts livskraft i området äventyras, kan NTM-centralen låta bli att betala ut ägarersättningar tills att man vidtagit åtgärder. I praktiken kan NTM-centralen låta bli att utbetala pengarna i sådana klara och upprepade fall, som äventyrar något fiskbestånds eller fiskarts livskraft; exempelvis bristfälligt ordnad fiskeövervakning, att man försvårar genomförandet av åtgärderna i nyttjande- och vårdplanen eller att man på ett avsevärt sätt försummar uppgifterna i lag om fiske 24 §.

2.3 Kommunikation gällande nyttjande och vård av fiskresurserna

Till fiskeriområdets lagstadgade uppgifter hör att sköta den information som anknyter till nyttjande och vård av fiskresurserna.

Det gäller att beakta språklagen och samiska språklagen då man informerar kring nyttjande- och vården av fiskresurserna. Språklagen och samiska språklagen granskas noggrannare i stycke 7.3, "Språklagstiftning".

2.3.1 Målsättningar med kommunikationen

Kommunikation är i nyckelställning för en effektiv fiskeriområdesverksamhet. Genom yttre kommunikation berättar man åt sina intressenter om fiskeriområdets verksamhet och genom intern kommunikation säkerställer man ett smidigt samarbete mellan styrelsen, verksamhetsledaren, fiskeövervakarna och fiskeriområdets övriga funktionärer. Kommunikation ökar fiskeriområdets synlighet och förmedlar bilden av ett trovärdigt och fungerande fiskeriområde.

2.3.2 Intern kommunikation

Fiskeriområdets styrelse och verksamhetsledare har huvudansvaret för den interna kommunikationen. Fiskeriområdet kan utse en kommunikationsansvarig och vad kommer till kommunikation gällande fiskeövervakning är fiskeövervakningskoordinatoren i nyckelställning.

Målgrupper för den interna kommunikationen:

- Fiskeriområdets medlemmar
- Stämman
- Styrelsen

- Verksamhetsledaren
- Fiskeövervakarna

Intern kommunikation gäller bland annat:

- Arrangemang kring stämman och stämmobeslut
- Styrelsens beslut

2.3.3 Extern kommunikation

Fiskeriområdets styrelse och verksamhetsledare har huvudansvaret för den externa kommunikationen.

Målgrupper för den externa kommunikationen:

- Delägarlag och övriga vattenägare
- De fiskare, fiskeföreningar och dylika som är verksamma inom fiskeriområdet
- De som har stuga samt de som rör sig på vattnen inom fiskeriområdet
- Media
- Myndigheter (bl.a. Polisen, Gränsbevakningen, Fortstyreslen och NTM-centralen)

Extern kommunikation gäller bland annat:

- Nationell fiskereglering (fångstmått, fredningstider, fångstbegränsningar, redskapsmärkning osv.)
- Lokal reglering (fiskeförbudsområden, fångstmått osv.)
- Fiskevårdsavgift och lokala tillstånd
- Fiskeövervakning
- Fiskevård (utsättningar, restaureringar, osv.)
- Fiskeriområdets projekt
- Fiskeriområdets övriga beslut som inverkar på fisket
- Lokala fiskmarknader, fiskerelaterade evenemang och dylikt

2.3.4 Årsklocka för kommunikationen

Man kan planera kommunikationen i en årsklocka och dela kommunikationen enligt fyra årstider. Årsklockan underlättar planeringen och hjälper att förbereda sig för att svara på kommunikationsbehovet. Varje årstid har olika kommunikationsbehov. Nedan finns exempel på olika kommunikationsteman. Varje fiskeriområde kan skapa en egen lista som lämpar sig för det egna området. Det är skäl att föra in kommunikation som en egen rubrik i både verksamhetsplanen och verksamhetsberättelsen.

Vår

- Fiskeriområdets stämma och de beslut som fattats
- Fisketillstånd (fiskevårdsavgift och lokala tillstånd)
- Sikmete
- Fiske med strömmingshäckla
- Fiskeriområdets fiskeförbudsområden
- Harrens fredning i inlandsvatten söder om 67°00`N den 1.4–31.5
- Nejonögonen fredade 1.4–15.8
- Nationella fiskedagen
- Utsättningar
- Restaureringar
- Övrigt

Sommar

- Fiskeövervakning – lovlighet och redskapsmärkning
- Fiskeriområdets fiskeförbudsområden
- I områden med Saimenvikare nätfiskebegränsningar och sälvänliga katsor
- Kräddfiske
- Provfisken
- Restaureringar
- Övrigt

Höst

- Laxfiskarnas höstfredning 1.9–30.11.
- 1 km nätfiskeförbud utanför vattendrag för vandringsfisk 15.8–31.10.
- Nätfiskeförbud i vattendrag för vandringsfisk 15.8–30.11.
- Utsättningar
- Restaureringar
- Övrigt

Vinter

- Pilkfiske
- Redskapsmärkning och krokfiske
- Berätta om fjolårets fiskeövervakning, hur mycket förseelser osv.
- Övrigt

Kommunikationskanaler är bland annat:

- Fiskeriområdets nätsidor (och eventuella andra nätsidor)
- Pressmeddelanden
- Social media (Facebook och Instagram)
- Fortbildningstillfällen
- Kampanjer
- Broschyrer
- Annonser i stugtidningar
- Artiklar i lokaltidningar
- Kommunernas infobrev till stugägare

2.4 Fiskeövervakning och ordnande av fiskeövervakning

Enligt lag om fiske hör ordnandet av fiskeövervakning till fiskeriområdets uppgifter. Övervakningsuppdraget omfattar utövandet av offentlig makt. Enligt lag om fiske 1 § är lagens målsättning att med utgångspunkt i bästa tillgängliga information ordna nyttjandet och vården av fiskresurserna på ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart sätt, så att en uthållig och mångsidig avkastning av fiskresurserna, fiskbeståndens naturliga livscykel samt mångfalden hos och skyddet av fiskresurserna och den övriga vattennaturen tryggas. Fiskeövervakarnas roll är viktig i att uppfylla lagens målsättningar. Fiskeövervakarna är en viktig resurs i att övervaka att fiskerilagens stadgar efterföljs, för myndigheternas resurser räcker som sådana inte till att genomföra en tillräcklig fiskeövervakning.

Fiskeriområdet måste som en del av sin nyttjande- och vårdplan ha en fiskeövervakningsplan, ur vilken det framgår målsättningen med fiskeövervakningen och vilka stadgar och bestämmelser som ska övervakas. Huvudmålsättningen med fiskeövervakningen är att säkerställa sig om att fisket är både lovligt och lagligt och man eftersträvar en situation där alla fiskare följer gällande stadganden och bestämmelser. Fiskeövervakningen ska vara jämlik och tillräckligt transparent så att fiskeövervakningen jämlikt och heltäckande omfattar alla fiskargrupper. Fiskeövervakningens resultatmässighet och genomförande följs upp via fiskeövervakarnas rapportering. Fiskeövervakningsmetoderna och -samarbetet måste utvecklas planmässigt.

2.4.1 Fiskeövervakarna och övervakningsmyndigheterna

Enligt lag om fiske 99 § övervakas fisket förutom av otaliga myndigheter även av enligt 103 § godkända fiskeövervakare med fullmakt enligt 107 §. I lag om fiske 103 § räknas behörighetsvillkoren upp och i 107 § stadgas om fiskeövervakarens fullmakt och verksamhetsområde. Det är ändå skäl att beakta att enligt lag om fiske 99 § är fiskeövervakaren inte behörig att övervaka efterlevnaden av Europeiska unionens lagstiftning om den gemensamma fiskeripolitiken eller av den nationella lagstiftning som genomför den.

Godkännandet som fiskeövervakare är i kraft i tio (10) år varefter fiskeövervakaren på nytt måste visa sitt kunnande genom att avlägga NTM-centralens prov. Den som godkänts som fiskeövervakare kan ansöka om att förnya godkännandet och delta i provet högst ett år före giltighetstiden går ut eller ett år efter att den gått ut.

2.4.2 Övervakningsuppgifter

Enligt lag om fiske 99 § övervakar fiskeövervakaren att lag om fiske efterföljs. I praktiken kan fiskeövervakarens uppgifter delas in i (1) övervakning av fiskets laglighet (att fiskestadgarna efterföljs) och (2) att fisket är lovligt (man har fisketillstånden i skick). För att kunna övervaka lagligheten måste fiskeövervakaren ha bra kunskap om innehållet i lagen och förordningen om fiske. Därtill måste hen känna till regionala bestämmelser och undantag. För att kunna övervaka fiskets lovlighet måste fiskeövervakaren känna till de fisketillstånd som finns till salu i området samt de fiskerättigheter som baserar sig på lag.⁹

Den centralaste lagstiftningen som påverkat fisket finns på jord- och skogsbruksministeriets hemsida www.mmm.fi. Hjälp i att tolka fiskerilagstiftningen hittas oftast i regeringspropositionerna. Regeringspropositionerna hittar man på sidorna www.finlex.fi och www.eduskunta.fi. Regionala begränsningar av de allmänna fiskerättigheterna hittar man på sidan www.kalastusrajoitus.fi. Tilläggsuppgifter finns också på Centralförbundet för Fiskerihushållnings nätsida på adressen www.ahven.net.

(1) Till övervakning av fiskets laglighet räknas huvudsakligen följande:

- Förbudna fiskesätt och -redskap (LoF 46 §)
 - o Obs. NTM-centralen kan bevilja undantagstillstånd (LoF 47 §)
- Märkning av redskap (LoF 48 § och FoF 7–9 §)
- Fredningar och fångstmått (FoF 1–2 §)
 - o Obs. NTM-centralen har rätt att fastställa regionala fångstmått (FoF 3 §)
- Undvikande av störning (LoF 50 §)
- Vandringsfisk och tryggande av fiskens gång (LoF 7 kapitlet)
 - o Obs. NTM-centralen har rätt att bevilja undantagstillstånd (LoF 72 §)
- Fiske i farled (Vattenlagen 3:3 §)
- Redskap för kommersiellt fiske (LoF 49 §)

(2) Till övervakning av fiskets lovlighet räknas huvudsakligen följande:

- Fiskerätt som baserar sig på ägande (LoF 5 §)
- Allmänna fiskerättigheter (LoF 7 §)
- Fiskevårdsavgift (LoF 79 §)
- Regionalt tillstånd för fiskeguideverksamhet (LoF 18 §)
- Regionalt tillstånd för kommersiellt fiske (LoF 13 §)

2.4.3 Fiskeövervakarnas befogenheter

Bestämmelserna om fiskeövervakarnas befogenheter finns i lag om fiske 108–109 och 113–116 §. Fiskeövervakarens befogenheter är i korthet följande:

- Granskningsrätt (108 §)
- Rätt att stanna (113.1 §)
- Rätt att utreda identitet (113.2 §)
- Uppvisningsanmodan (114 §)
- Anmärkning (115 §)
- Åtgärdeseftergift (116 §)
- Omhändertagningsrätt (109 §)

Noggrannare om fiskeövervakningen finns bland annat i fiskeövervakarens handbok som kan köpas på adressen www.ahven.net.

2.4.4 Befullmäktigande av fiskeövervakare

Enligt lag om fiske 107 §:n har fiskeövervakaren rätt att övervaka bestämmelserna och föreskrifterna om fiske med stöd av NTM-centralens, ett fiskeriområdes, ett delägarlags eller vattenägares fullmakt, och inom det område som anges i fullmakten. En fiskeövervakare med fullmakt av ett fiskeriområde har rätt att övervaka att bestämmelserna och föreskrifterna om fiske följs inom hela fiskeriområdets område, oberoende av om ett i 121 § avsett beslut om överföring av uppgifter till fiskeriområdet har fattats. Enligt regeringspropositionen kan en fiskeövervakare befullmäktigad av fiskeriområdet även övervaka att de villkor och begränsningar som är förknippade med de tillstånd som delägarlaget har utfärdat följs.¹⁰

Fiskeriområdet, delägarlaget, ägaren av vattenområdet och innehavaren av fiskerätten ska meddela om innehållet i och giltighetstiden för fullmakten inom två månader från fullmaktens ikraftträdande till den NTM-central till vars verksamhetsområde fullmaktsgivarens område i huvudsak hör. Om fullmakten upphör tidigare än det ursprungliga datumet ska man omedelbart meddela om detta till NTM-centralen. Fiskeövervakaren ska vid övervakning hålla med sin fullmakt. Som fullmakt duger exempelvis en fullmakt av den som befullmäktigar eller utdrag ur delägarlagets mötesprotokoll.¹¹

2.4.5 Tjänste- och skadeståndsansvar

Enligt lag om fiske 102 § tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar på en fiskeövervakare när han eller hon sköter fiskeövervakningsuppdrag. I fiskeövervakningsuppdraget efterföljs förvaltningslagen, lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet, språklagen och samisk språklag. Om skadeståndsansvar stadgas i skadeståndslagen.

Enligt grundlagen 118 § svarar en tjänsteman för att hans eller hennes ämbetsåtgärder är lagliga och var och en som har lidit rättskränkning eller skada till följd av en lagstridig åtgärd eller försummelse av en tjänsteman eller någon som sköter ett offentligt uppdrag har rätt att yrka att denne döms till straff samt kräva skadestånd av det offentliga samfundet eller av tjänstemannen eller den som sköter det offentliga uppdraget. Tjänsteansvaret kan inte enbart begränsas till den som är i formell tjänstemannaställning och en kunds rättsskydd får inte vara beroende av vilken offentlig instans som gett uppdraget.

2.5 Insamling av uppföljningsdata över fisket och vårdåtgärder

Till fiskeriområdets lagstadgade uppgifter hör att samla uppföljningsuppgifter som gäller fiske och åtgärderna för vård av fiskbestånden. Utan information kan man inte reglera fisket och ordna fiskevården med tillräcklig noggrannhet. Ordandet av uppföljningen sker utgående från de regionala ramar som finns – det

¹⁰ HE 192/2014 vp. s. 86.

¹¹ Fredrikson 2019, s. 13.

finns inte bara ett sätt att göra detta på. Naturresursinstitutet har som hjälp för att planera och verkställa nyttjande och vården utarbetat handboken Nyttjande och vård av fiskresurserna: A-delen (<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/544906>) och B-delen (<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/544907>).

Fiskeriområdet måste vara påpasslig med huruvida det tagits fram tillräckligt med information, är den korrekt och borde man ta i bruk nya sätt att ta fram information och kan man avstå från andra sätt? Det finns säkerligen ett större behov av information än vad det finns resurser. Därför måste man kunna prioritera vilken slags information som är den viktigaste. Då mängden information ansamlas kan man lägga märke till att man måste ändra på linjedragningar. Det här kan leda till att man till vissa delar behöver uppdatera nyttjande- och vårdplanen och det här kräver att planen godkänns på nytt vid NTM-centralen. Då man har en godkänd nyttjande- och vårdplan är det skäl för fiskeriområdet att samarbeta med NTM-centralen så att man vet vilka slags åtgärder kräver att planen ändras.

2.6 Bildandet av samtillståndsområden för att främja fritidsfisket och det kommersiella fisket

Till fiskeriområdets uppgifter hör enligt lag att främja bildandet av samtillståndsområden för både fritidsfiskets och det kommersiella fiskets behov. Skapandet av samtillståndsområden förbättrar fritidsfiskets förutsättningar, då tillstånden omfattar både större områden samtidigt som det är lättare att hitta större tillståndshelheter. Samtillståndsområden fungerar avtalsenligt. Eftersom rätten att fiska och bestämma om fisket hör till vattenområdets ägare är det upp till ägaren att bestämma vad och hur man vill göra med sina fisketillstånd. Ur samtillståndssynvinkel betyder det att vattenägaren kan fatta beslut om att avtala med flera vattenägare om att sälja gemensamma fisketillstånd, varvid det skapas ett så kallat samtillståndsområde.

Till fiskeriområdets uppgifter hör enligt lag om fiske 24 § 1 momentet 6 punkten att främja bildandet av samtillståndsområden för både fritidsfiskets och det kommersiella fiskets behov. Därtill säger lag om fiske 36 § 2 momentet 2 punkten att fiskeriområdets nyttjande- och vårdplan ska innehålla ett förslag till utvecklande av ett system med gemensamma tillstånd till fritidsfiske. Nyttjande- och vårdplanen ska också definiera områden som lämpar sig väl för kommersiellt fiske och fisketurism.

Fiskeriområdet ska för sin del stöda vattenägarna i bildandet av samtillståndsområden. I vissa fall kan fiskeriområdet självt fatta beslut om att grunda samtillståndsområden, om delägarlaget med stöd av 121 § har flyttat över och fiskeriområdet tagit emot uppgiften att sköta ordnande och vården av fisket å delägarlagets vägnar. Då kan fiskeriområdet vara med och förhandla om avtal för de vatten de förvaltar eller själv skapa samtillståndsområden om fiskeriområdet sköter fler vattenområden för vilka uppgifter överförs på dem.

2.7 Överföring av vattenägarens uppgifter på fiskeriområdet

Enligt lag om fiske 121 § kan ett delägarlag eller annan vattenägare enligt lag om samfälligheter 15 § 1 momentet överföra sina uppgifter som rör vård av fiskresurserna och ordnande av fisket till det fiskeriområde till vilket det hör. Som dylika uppgifter anses även att upplåta försäljning av fiskelov och att uppbära avgifter för dem.

Fiskeriområdet är huvudsakligen skyldig att ta emot de uppgifter som flyttas över på dem, men man har rätt att se över om uppgifterna är ändamålsenliga. Det kan bli aktuellt att neka till exempel om delägarlagets fiskevård på grund av områdets särdrag är väldigt olik den allmänna situationen i fiskeriområdet. Ett eventuellt annat skäl till att neka uppgiften kan vara att den resurs uppdraget kräver är för stor, jämfört med de resurser fiskeriområdet besitter. Överföringen av uppgifter kan vara tidsbunden eller i kraft tills vidare. För att undvika meningsskiljaktigheter är det skäl att göra upp ett skriftligt avtal mellan fiskeriområdet och vattenägaren.

2.8 Fördelning av spöfiskeersättningar till vattenområdets ägare

Enligt lag om fiske 24.1 § 8 hör det till fiskeriområdets uppgifter att fördela spöfiskeersättningarna till vattenområdenas ägare. Med dessa medel avses de fiskevårdsavgiftsmedel som influtit i form av ersättning för det handredskapsfiske som avses i 7 § 2 mom. och som insamlas av Forststyrelsen med stöd av lag om fiske 80 §.¹² Uppgiften omfattar utövandet av offentlig makt.

Fördelningen av ägarersättningarna grundar sig på den belastning handredskapsfisket innebär för vattenområdet, som Naturresursinstitutet utreder nationellt, per NTM-central och fiskeriområdesvis genom att skicka en enkät till personer i fiskevårdsavgiftsregistret. Fiskeriområdet gör på basis av sin egen expertis och eventuella utredningar en spöfiskebelastningskartering för sitt eget område som i enlighet med 36 § 1 momentet 4 punkten ska inkluderas i nyttjande- och vårdplanen.

Om fiskeriområdet (då första fördelningen görs, eller även i övrigt) inte har en ikraftvarande nyttjande och vårdplan med fördelningsförslag, kan området göra ett separat förslag om fördelningen av ägarersättningarna till NTM-centralen. Fördelningsförslaget är till sin natur en utredning över hur spöfiskebelastningen ser ut i olika delar av fiskeriområdet. Belastningen kan exempelvis beskrivas med olika poängtal. Efter att NTM-centralen godkänt fördelningsförslaget ansvarar fiskeriområdet för själva fördelningen av ägarersättningarna.

2.8.1 Grunder för fördelning av ägarersättningar och förverkligandet av fördelningen

Enligt Jord- och skogsbruksministeriets förordning om fördelningsgrunderna för ersättningar till ägare av vattenområden som grundas på nyttjande av allmänna fiskerättigheter i fiskevatten och på fiskeguideverksamhet (180/2021) ska fiskeriområdena dela ut de i 82 § 1 mom. 4 punkten avsedda ersättningarna som grundas på nyttjande av allmänna fiskerättigheter i fiskevatten och på fiskeguideverksamhet till ägarna av vattenområdena utan ansökningsförfarande och utan att de kostnader som utdelningen föranleder tas ut av dem som får ersättning.

De som är berättigade ersättning behöver alltså inte särskilt anhålla om sina ersättningar. Om ägarersättningarna underskrider femtio (50) euro, kvarstår medlen hos fiskeriområdet i fråga för att användas till vård av fiskbestånden. I enlighet med lag om fiske 32 § 1 momentet kan NTM-centralerna kräva denna ifrågasvarande information av fiskeriområdena som en del av tillsynen över fiskeriområdenas verksamhet.

I lag om fiske 84 § har stadgats om vattenägarens skyldighet att lämna kontaktuppgifter till fiskeriområdet för utbetalning av ägarersättningar samt att hålla uppgifterna uppdaterade. Stadgandet hör ihop med 85 § gällande preskription av ägarersättningarna. När de uppgifter som ägaren har gett är så bristfälliga att ersättning inte kan betalas på basis av den eller när uppgifterna saknas helt, preskriberas ersättningsfordran efter en särskild frist på tre (3) år. De preskriberade medlen övergår i fiskeriområdets besittning för att användas till kostnader för planering, genomförande, styrning och utveckling av ett hållbart nyttjande och en hållbar vård av fiskevattnen samt för tillsyn över fisket och fiskeövervakning. I praktiken används medlen sålunda för skötseln av fiskevatten i de vattenområden vars ägare borde ha fått ersättningsmedlen.

2.8.2 Kalpa-systemet

Kalpa-systemet är en elektronisk ärendehanteringstjänst för samarbete och informationsutbyte mellan fiskeriområdena och NTM-centralerna. Med hjälp av tjänsten har fiskeriområdenas verksamhetsledare en fast anslutning till Lantmäteriverkets fastighetsuppgifter. Med hjälp av tjänsten administrerar NTM-centralerna och fiskeriområdena ägarersättningarna så som stadgat i lag om fiske. I databashelheten nyttjar man statsförvaltningens och Jord- och skogsbruksministeriets gemensamma lösningar och kodningar.

I regeringspropositionen för lag om fiske 28 § står att: ”utförandet av verksamhetsledarens uppgifter kräver att verksamhetsledaren har tillgång till behövlig aktuell information om fiskeriområdet i fastighetsdatasystemet. För att säkerställa detta föreslås det en bestämmelse i 4 mom. om att verksamhetsledaren ska ha rätt att med hjälp av teknisk anslutning avgiftsfritt få information från Lantmäteriverket om denna infor-

mation behövs för att organisera fiskeövervakningen eller fördela de medel som influtit i form av ersättning för handredskapsfiske.”

Centralförbundet för Fiskerihushållning har i samarbete med Birkalands Fiskerihushållningscentral och F:ma Gabi Lindholm gjort instruktionsvideon hur man använder Kalpa-programmet. Videorna är gjorda i Centralförbundets KEKO-projekt och har fått understöd ut Jord- och skogsbruksministeriets fiskevårdsavgiftsmedel. Videorna har gjorts och skickats till fiskeriområdenas verksamhetsledare år 2021. Kalpa utvecklas kontinuerligt.

2.9 Övriga uppgifter baserat på NTM-centralens resultatstyrning och lag om fiske

Fiskeriområdet har även övriga uppgifter utgående från lagen om fiske och NTM-centralernas resultatstyrning. Dessa uppgifter är bland annat (listningen är inte uttömmande, utan ska ses som ett exempel):

- På en allmän nivå handha förvaltning (stämans uppgifter, styrelsens uppgifter LoF 26–27 §)
- Hjälpa kommersiella fiskare nå avtal med vattenägare om att få nyttja vattnen till kommersiellt fiske (LoF 13.1.3 §)
- Inlämna årlig berättelse över verksamheten till NTM-centralen (LoF 31.1 §)
- Årligen förrätta revision (LoF 31.3 §)
- På NTM-centralens begäran överlåta behövliga dokument, information och utredningar för tillsyn av fiskeriområdets verksamhet (LoF 32.1 §).
- NTM-centralen har rätt att på begäran få uppgifter av fiskeriområdet om hur nyttjande- och vårdplanen har utfallit (LoF 40.3 §)
- Omprövningsärenden (LoF 125 §)

3. Fiskeriområdets förvaltning

3.1 Fiskeriområdets stämma

Fiskeriområdets beslutanderätt utövas av fiskeriområdets stämma (LoF 25 §). Fiskeriområdets lagstadgade uppgift är att utveckla fiskerihushållningen inom sitt område och främja samverkan mellan medlemmarna för ett hållbart nyttjande och hållbar vård av fiskresurserna enligt principerna i lag om fiske 1 §.

3.2 Fiskeriområdets styrelse

Enligt lag om fiske 27 § hör minst sju (7) medlemmar till fiskeriområdets styrelse. Mandatperioden för styrelsens medlemmar är tre (3) år. Årligen väljs en tredjedel (1/3) av medlemmarna. Styrelsens uppgifter är till sin natur förberedande och verkställande. Styrelsen förbereder och verkställer bland annat de ärenden som behandlas av stämman, kungör fiskeriområdets beslut, ordnar fiskeövervakningen samt utser och entledigar verksamhetsledaren. Som en ny uppgift har styrelsen getts i uppgift att genomföra de uppgifter som ingår i planen för nyttjande och vård och rapportera hur målen i planen har uppfyllts. En del av de uppgifter som hör till fiskeriområdets styrelse är sådana att styrelsen kan överföra dem på verksamhetsledaren. I praktiken kan fiskeriområdet i sina stadgar överföra alla sina uppgifter på verksamhetsledaren förutom att utse och entlediga verksamhetsledaren.

Till god förvaltning hör att man säkerställer sig om att organisationen hålls funktionsduglig även i överraskande problemsituationer. Det är vanligt att verksamhetsledaren håller alla de operativa trådarna i sina händer. Exempelvis kan det vara så att endast verksamhetsledaren besitter datorns lösenord. Fiskeriområdet bör göra upp och styrelsen godkänna ett säkringsdokument i vilken man går igenom hur man tryggar tillgången på material och kontinuitet exempelvis om verksamhetsledaren dör. Säkringsdokumentet uppdateras och avhandlas en gång om året och omnämns även i verksamhetsberättelsen. På så sätt säkerställer man sig om att saken inte glöms bort.

3.3 Fiskeriområdets verksamhetsledare

Verksamhetsledaren är ett obligatoriskt organ i fiskeriområdet. Enligt lag om fiske 28 § sköter verksamhetsledaren fiskeriområdets löpande förvaltning enligt styrelsens anvisningar och riktlinjer. Verksamhetsledaren har rätt att teckna fiskeriområdets namn. Verksamhetsledaren svarar för att fiskeriområdets bokföring är lagenlig och att medelsförvaltningen är ordnad på ett tillförlitligt sätt. Verksamhetsledaren ska lämna styrelsen och dess medlemmar den information som behövs för skötseln av styrelsens uppgifter. Verksamhetsledaren har rätt att vara närvarande vid styrelsemötena och använda sin yttranderätt, även om hen inte är styrelsemedlem, om styrelsen inte annat beslutar.

För att kunna sköta de uppgifter som hör till verksamhetsledaren är det nödvändigt att verksamhetsledaren har tillgång till uppdaterad information från fastighetsdatasystemet. För att trygga detta har man i lagen gett verksamhetsledaren rätt att avgiftsfritt få tillgång till den här informationen från Lantmäteriverket om det behövs för ordnandet av fiskeövervakning eller för utbetalning av ägarersättningar.

Verksamhetsledaren behöver inte vara i anställningsförhållande till fiskeriområdet. Som utgångspunkt tillämpas således inte arbetslagstiftning, utan fiskeriområdet kan fritt avgöra hurudant slags avtal man ingår med verksamhetsledaren.

3.4 Fiskeriområdets medlemmar

Enligt lag om fiske 23 § 2 momentet utgörs fiskeriområdets medlemmar av fiskerättsinnehavarna inom området samt de landsomfattande organisationerna inom fiskeribranschen. Med fiskerättsinnehavare avses enligt lag om fiske 4.1 § 10 punkten:

- a) delägarlaget för ett samfällt vattenområde,
- b) ägaren av ett sådant vattenområde som inte hör till ett delägarlag,
- c) ägaren av en fastighet, om det till fastigheten hör sådana fiskeförmåner enligt särskilda grunder som avses i 21 punkten;¹³
- d) en fysisk eller juridisk person som förfogar över fiskerätt utgående från fiskeservitut eller någon annan rättslig grund,
- e) en fysisk eller juridisk person som förfogar över fiskerätt utgående från ett arrendeavtal som kan överföras utan att ägaren hörs, eller
- f) vid tillämpningen av fiskestadgan i avtalet mellan Finland och Norge om fisket i Tana älvs vattendrag (FördrS 42/2017), utöver vad som anges i underpunkterna a–e, en delägarfastighet som hör till ett delägarlag för ett samfällt vattenområde,

Som innehavare av fiskerätt beaktas således inte innehavare av ett särskilt tillstånd som medför rätt att fiska.

3.4.1 Rätt till företrädare vid fiskeriområdets stämma

Enligt lag om fiske 25 § har medlemmarna i ett fiskeriområde rätt till en företrädare vid stämman enligt följande:

- varje delägarlag vars vattenområde omfattar minst 50 hektar,
- varje ägare av sådana vattenområden som inte hör till ett delägarlag och vars areal är minst 50 hektar,
- varje sammanslutning av till fiskeriområdet hörande delägarlag eller av ägare till sådana vattenområden som inte hör till ett delägarlag, när sammanslutningen förvaltar ett vattenområde vars sammräknade areal är minst 50 hektar, dock i fråga om en älv minst 30 hektar,

¹³ Enligt lag om fiske 4.1 § 21 punkten avses med fiskeförmåner enligt särskilda grunder sådana i 2 § 1 punkten i fastighetsbildningslagen (554/1995) avsedda gemensamma eller enskilda särskilda förmåner som hör till en fastighet och berättigar fastighetens ägare att, annat än på grundval av ägande av eller delägarskap i vattenområde, fiska på ett vattenområde i en annans ägo (särskilt fiskeförmånsområde) eller använda en fristående fiskeplats, såsom en lax- eller sikpata eller en med dem jämförbar plats för fiskpata, en plats för drivfiske, en nätplats eller någon annan med dessa jämförlig del av en sjö eller ett vattendrag som används för fiske (särskild fiskeplats)

- varje sådan landsomfattande organisation inom fiskeribranschen som avses i 23 § 2 mom., med undantag för en organisation som företräder fritidsfiskare, vilken har rätt till två företrädare.

Sådana delägarlag som besitter minst 50 hektar vatten får således sända en representant till stämman. På motsvarande sätt får ägare till skiftade vatten (hör inte till delägarlag) skicka en representant om man besitter minst 50 hektar. Den areal som berättigar till representant är alltså den samma som i gamla lagen om fiske. För att trygga små vattenägares ställning kan mindre vattenägare skapa sammanslutningar som omfattar minst 50 hektar, och i älv minst 30 hektar, och på så sätt få rätt till en representant. Det krävs inte att sammanslutningen har någon särskild bunden form, utan till exempel ett normalt bemyndigande eller ett annat icke formbundet arrangemang kan komma i fråga.

Landsomfattande fiskerierorganisationer får sända en (1) företrädare till stämman. Fritidsfiskarna har dock rätt till två (2) representanter. Jord- och skogsbruksministeriet fastställer en förteckning över de landsomfattande organisationerna för fem (5) år i sänder (lagen om fiske 23 § 2 mom.).

Därtill har innehavarna av fiskeförmåner enligt särskilda grunder rätt till en (1) gemensam företrädare vid fiskeriområdets stämma. Det är innehavarna själva som ska sinsemellan ska komma överens om vem som representerar dem vid stämman.

Vid fiskeriområdets stämma har regionala föreningar vars syfte är att främja miljö- eller naturskydd samt inom samernas hembygdsområde Sametinget, rätt till en (1) företrädare.¹⁴ Fiskeriområdet har rätt att kalla sakkunniga att höras av stämman. Genom reformen förbättrades möjligheterna till miljöbaserad påverkan samt beaktande av den samiska kulturens särdrag vid den regionala vården av fiskresurserna.

3.4.2 Rätt till röst- och yttranderätt vid fiskeriområdets stämma

I lag om fiske 25 § 4 momentet stadgas om hur rösträtten fördelas för stämman. Delägarlagens och andra vattenägares röstmängd på stämman graderas enligt följande:

- under 500 hektar – 1 röst
- 500 – 999 hektar – 2 röster
- minst 1000 hektar – 3 röster

En röstmängd som baserar sig på vattenområdets areal fördelar påverkningsmöjligheterna rättvisare och som har också som avsikt att uppmuntra mindre delägarlag att gå samman till större fungerande helheter.

De regionala miljöföreningar samt Sametingets representant har närvaro- och yttranderätt vid stämman men inte rösträtt. Även de sakkunniga som kallas till stämman har närvaro- och yttranderätt, men inte rösträtt.

3.5 Organmedlemmars och anställdas ansvar

När medlemmar i fiskeriområdets organ och fiskeriområdets anställda sköter en offentlig förvaltningsuppgift ska de iakttä vattenlagen (434/2003), språklagen (423/2003), samiska språklagen (1086/2003) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på medlemmar i fiskeriområdets organ och fiskeriområdets anställda när de utövar offentlig makt vid skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter. Enligt grundlagen 118 § ansvarar en tjänsteman för att hans ämbetsåtgärder är lagliga och privatpersoner har rätt att yrka att denne döms till straff samt kräva skadestånd av det offentliga samfundet eller av tjänstemannen eller den som sköter det offentliga uppdraget. Tjänsteansvaret begränsas inte enbart till tjänstemannaställning, utan rättskyddet för den som är kund hos förvaltningen kan bero på till vilken instans skötandet av den offentliga uppgiften överförts. Av fiskeriområdets uppgifter i lag om fiske 7 § 2 momentet kan endast punkterna om fördelning av spöfiskeersättningarna och fiskeövervakningen anses omfatta utövande av offentlig makt.

¹⁴ Enligt sametingslagen 974/1995 4 §: ”Med samernas hembygdsområde avses Enontekis, Enare och Utsjoki kommuner samt Lapin paliskunta benämnda renbeteslags område i Sodankylä kommun. En karta över hembygdsområdets gränser publiceras i en förordning eller en bilaga till den”.

I fråga om ersättning för skada som orsakats när en medlem i fiskeriområdets organ eller en anställd vid fiskeriområdet skött en offentlig förvaltningsuppgift gäller det som i skadeståndslagen (412/1974) föreskrivs om offentliga samfunds och tjänstemäns skadeståndsansvar samt om ersättning för skada som inträffat under tjänsteutövning.

De uppgifter som räknas upp i lag om fiske 24 § är alla offentliga förvaltningsuppgifter förutom de uppgifter som vattenägarna överflyttat på fiskeriområdet.

3.6 Fiskeriområdets stadgar

I lag om fiske 30 § stadgas om fiskeriområdets stadgar. Förslaget till fiskeriområdets stadgar bereds av fiskeriområdets stämma medan stadgarna fastställs av NTM-centralen. Att bereda förslaget till stadgar för stämmans behandling är en uppgift som ingår i uppgiftsbeskrivningen för fiskeriområdets styrelse. I lag om fiske 30 § definieras minimikraven för stadgarna. Fiskeriområdet kan i sina egna stadgar noggrannare definiera sin verksamhet, men stadgarna får inte stå i strid med annan lagstiftning. Här måste man speciellt beakta de krav som kommer från förvaltningslagen och föreningslagen.

3.6.1 Egentliga stadgar

Centralförbundet för Fiskerihushållning har gjort upp modellstadgar för fiskeriområdet. Modellen finns att ladda ner från Centralförbundet för Fiskerihushållnings hemsidor www.ahven.net. Minimikraven finns som ovan konstaterat i lag om fiske 30 §. De egentliga stadgarna måste innehålla följande uppgifter:

1. fiskeriområdets namn och hemorten för dess förvaltning samt i stora drag de vattenområden som fiskeriområdet omfattar;
 - CFF:s förslag: Fiskeriområdet kan i sina stadgar skriva in vattenarealen och bifoga en kartbilaga över vattenområdena.
2. hur företrädarna väljs till fiskeriområdets stämma;
 - CFF:s förslag: Fiskeriområdet kan i sina stadgar skriva in en punkt om hur stämmorepresentanternas yttrande- och rösträtt bevisas. Exempelvis: "Fiskeriområdets medlemmar väljer representanter enligt sina egna stadgar. Vid fiskeriområdets stämma ska representanten påvisa sin rösträtt med hjälp av fullmakt, protokollsutdrag eller motsvarande samt behövliga dokument för utredande av fastighetsägo.
3. när fiskeriområdets stämmor hålls;
4. hur fiskeriområdets stämmor sammankallas och hur ärendena handläggs vid dem;
 - CFF:s förslag: Fiskeriområdet kan i sina stadgar skriva in en punkt om i vilka kanaler stämmorna sammankallas, med vilken tidtabell, var stämmokallelsen publiceras och var stämmoprotokollet hålls till påseende. Till exempel: "Om fiskeriområdets stämma meddelas skriftligen per post eller e-post som sänds senast 14 dagar före stämman. Kallelsen sänds till varje röstberättigade medlem i fiskeriområdet, vars adress är känd. Kallelsen ska inom samma tid delges fiskerimyndigheten. Därtill publiceras möteskallelsen på fiskeriområdets internetsida. I stämmokallelsen ska meddelas stämmans plats och tid, vilka ärenden som ska behandlas samt var och när protokollet för stämman kommer att hållas till påseende"
5. hur styrelsemedlemmarnas verksamhet och handläggningen av styrelsens ärenden är ordnad;
 - CFF:s förslag: "Styrelsen sammankallas av ordförande eller vid förhinder för ordförande, av viceordförande. Styrelsen är beslutför då ordförande eller viceordförande och minst hälften av de övriga styrelsemedlemmarna är närvarande.
 - Vid styrelsens möten ska föras protokoll i vilket antecknas vem som varit närvarande, vem som deltagit i varje beslut och vilka beslut som fattats."
6. hur handlingar undertecknas för fiskeriområdets räkning;
7. fiskeriområdets anställda, deras uppgifter och mandattid samt hur de utses till uppdraget;

- CFF:s förslag: I stadgarna kan man skriva in om fiskeriområdets funktionärer: ”Fiskeriområdet kan ha fiskeövervakare och andra funktionärer som styrelsen antar och befriar från sina uppgifter.”
8. grunderna för användningen av medel och för räkenskapsföringen;
9. hur meddelanden tillkännages;
- CFF:s förslag: ”Vid fiskeriområdets stämma förs protokoll där man antecknar stämmans tid och plats, närvarande medlemmar, vilka ärenden som behandlats, besluten som fattats samt förrättade omröstningar.
 - Protokollet undertecknas av stämmans ordförande och sekreterare. Protokollet granskas av protokolljusterare om inte det omedelbart läses upp och granskas vid slutet av stämman.
 - Det granskade protokollet hålles till påseende på den plats och under den tid som angivits i stämokallelsen. Protokollet hålles till påseende i minst 14 dagar. Fiskeriområdets beslut kungörs i enlighet med förvaltningslagens bestämmelser. Fiskeriområdets anslagstavla finns ...”
10. andra omständigheter av betydelse med tanke på fiskeriområdets verksamhet
- CFF:s förslag: Man kan i stadgarna skriva in noggrannare om röstningsförfarandet. Exempelvis: ”En och samma person kan samtidigt företräda högst tre röstberättigade medlemmar och använda deras rösträtt. En sammanslutning av små vattenområden betraktas i det här sammanhanget som en röstberättigad medlem.
 - Vid stämman är det om styrelsen eller stämman så beslutar möjligt att delta via teknisk anslutning.
 - Vid fiskeriområdets stämma behandlas ärenden i den ordning som framgår av föredragningslistan, om inte stämman beslutar om något annat. Till grund för behandlingen ligger styrelsens förslag. Efter att ett ärende har föredragits bereds tillfälle för diskussion. Därefter förklarar ordförande diskussionen avslutad. Om stämman är enhällig eller det inte har gjorts några understödda motförslag, anses ärendet slutbehandlat i enlighet med styrelsens beslutsförslag. I andra fall ska ordförande konstatera förslagen som inte understötts och förslagens om tas upp till röstning. Därefter beslutar stämman om hur röstningen ska ske och ordförande bestämmer i vilken ordning omröstning om de olika förslagen sker.
 - Röstningen sker öppet om inte någon närvarande röstberättigad yrkar på slutna röstning. På basis av röstningsresultatet förkunnar ordförande det beslut som omfattats av majoriteten av rösterna. Om rösterna faller jämnt, är ordförandes ståndpunkt avgörande.
 - Personval avgörs genom majoritetsomröstning. Om rösterna faller jämnt avgörs valet genom lottdragning. Vid val sker omröstningen med slutna röstsedlar om inte stämman enhälligt beslutar om öppen omröstning. Vid slutna röstning skriver var och en röstberättigad på röstsedeln så många namn som det finns lediga poster. Röstsedlar med fler namn förkastas.

Stadgarna bereds av fiskeriområdet och fastställs av NTM-centralen.

3.6.2 Omröstnings- och valordning

Enligt lag om fiske 23 § 3 momentet tillämpas föreningslagens 30 § på fiskeriområdet. Enligt föreningslagen 30 § måste en förening godkänna en omröstnings- och valordning om en förenings beslutanderätt utövas vid särskilda omröstningstillfällen, per post, genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel. I denna ska sådana bestämmelser om röstning och val tas in som behövs för att komplettera föreningslagen och föreningens stadgar. Om tekniska hjälpmedel används vid beslutsfattandet i en förening ska alltså nödvändiga bestämmelser som kompletterar lagen och stadgarna inskrivas i omröstnings- och valordningen, oberoende av om det är fråga om distansdeltagande i föreningsmöte eller förbundsmöte eller i något annat beslutsfattande genom tekniska hjälpmedel.¹⁵

Enligt föreningslagens 30 § ska de bestämmelser om distansdeltagande som kompletterar lagen och stadgarna skrivas in i omröstnings- och valordningen. Eftersom det i regel inte är möjligt att på ett säkert sätt bedöma hur tekniken kommer att utvecklas, bör det därför i de flesta fall anses ändamålsenligt att man

i stadgarna endast bestämmer om användningen av vissa deltagandeformer på ett relativt allmänt plan och skriver in närmare bestämmelser om detta i omröstnings- och valordningen. Till den del föreningens stadgar eller omröstnings- och valordning inte har några bestämmelser om detta, är det i regel styrelsen som fattar de praktiska besluten i samband med distansdeltagande, om inte föreningsmötet eller fullmäktige tar över denna fråga.¹⁶

Det blir vanligare med stämmor på distans och de undantagslagar som getts under coronapandemin har visat att de är ett fungerande koncept. Undantagslagarna håller dock på att gå mot sitt slut och det är skäl för fiskeriområdena att förnya sina stadgar för att göra det möjligt att hålla stämmor på distans. Om fiskeriområdet tar i bruk en paragraf om distansstämmor, måste man samtidigt godkänna en omröstnings- och valordning. I omröstnings- och valordningen kan man inte skriva in motsatta eller motsägelsefulla bestämmelser jämfört med det som föreningslagen stadgar som obligatoriskt. Enligt Halila och Tarasti: "Föreningslagen förutsätter inte kvalificerad majoritet för att godkänna omröstnings- och valordning. Omröstnings- och valordningen är således inte en del av föreningens stadgar, och en ändring av omröstnings- och valordningen är inte en stadgeändring. Omröstnings- och valordningen lämnas inte för granskning till föreningsregistermyndigheten, och den kan inte antecknas i föreningsregistret – inte ens på begäran. Omröstnings- och valordning är föreningens interna dokument och beror på föreningens egna beslut...Det är också upp till föreningen att avgöra vad man använder för namn för omröstnings- och valordningen."¹⁷

Vilka bestämmelser ska man då skriva in i omröstnings- och valordningen? Enligt föreningslagens 30 § ska man ta med behövliga bestämmelser om röstning och val tas in som behövs och som kompletterar föreningens stadgar. Definitionen har lämnats rätt så öppen, men avsikten med omröstnings- och valordningen är att man i olika omröstningssituationer, per post, med datakommunikation eller annat tekniskt hjälpmedel kan sköta röstningen sakenligt. Utgångsläget vid uppgörandet är alltså fiskeriområdets egna behov. Det är att rekommendera att fiskeriområdet är i kontakt med andra fiskeriområden och hör sig för hur de har gjort, och utgående från det kan man börja skissa upp en egen omröstnings- och valordning som passar de egna behoven bäst.

3.7 Tillsyn över verksamheten och NTM-centralernas rätt till information

Att övervaka fiskeriområdenas verksamhet har skrivits in som en av NTM-centralens uppgifter i lag om fiske 20 § 1 momentet 4 punkten. I lag om fiske 32 § stadgas att NTM-centralen trots sekretessbestämmelser har rätt att av fiskeriområdet få de uppgifter, handlingar och utredningar som den anser att behövs för tillsynen. NTM-centralens rätt till information gäller dock enbart sådan information som är av betydelse för tillsynen av fiskeriområdet.

De uppgifter som myndigheten samlat in för tillsynsuppgiften är avsedda enbart för myndighetens bruk och de berörs av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och personuppgiftslagen (523/1999). Fiskeriområdet kan, om det så vill, ge myndigheten tillstånd att lämna ut uppgifterna även för andra syften än de som anges i de nämnda lagarna.

På samma sätt som i den gamla lagen föreskrivs i 32 § 2 momentet att behörig NTM-central är den inom vars verksamhetsområde största delen av fiskeområdets vattenareal ligger. I oklara fall avgörs frågan om behörighet av Jord- och skogsbruksministeriet.¹⁸

3.8 Regional fiskerisamarbetsgrupp

I lag om fiske 33 § stadgas det om de regionala fiskerisamarbetsgrupper som utnämns av NTM-centralen. Fiskerisamarbetsgruppen har till uppgift att biträda vid skötseln av fiskeriärenden inom området, samordningen av uppfattningar och utnyttjandet av forskningsrön. En speciellt viktig roll har gruppen i att överföra forskningsdata till förverkligandet av nyttjande- och vården. För det här ändamålet utnämns enligt behov företrädare för fiskeriområdena, fiskeri- och miljöorganisationerna, forskningen, förvaltningen och land-

¹⁶ RP 267/2009 rd. s. 15.

¹⁷ Halila – Tarasti, s. 432.

¹⁸ RP 192/2014 rd. s. 48.

skapsförbunden samt inom samernas hembygdsområde av företrädare för Sametinget. Förutom egentliga medlemmar kan arbetsgrupperna höra sakkunniga.

Fiskerisamarbetsgruppens centralaste uppgift är i enlighet med 33 § 2 momentet skyldigheten att utvärdera verksamhetsområdets nyttjande- och vårdplaner. På så sätt får man bredaste möjliga fiskeriexpertis till beredningen. Grupperna har även i övrigt möjligt att på eget initiativ göra framställningar och ta initiativ som gäller ordnande av fisket och vård av fiskbestånden.

Det finns ingen detaljerad reglering av ordnandet av arbetsgruppens verksamhet i lagen om fiske, utan avsikten är att gruppens verksamhet ska ordnas fritt på det sätt som är mest ändamålsenligt för stunden och så att medlemmarnas resurser utnyttjas på effektivast möjliga sätt. En viktig arbetsform för gruppen blir således också att behandla frågor på elektronisk väg utan att gruppen behöver sammankallas för att formulera en gemensam ståndpunkt. Gruppen har också en viktig uppgift när det gäller att utbyta och sprida information.¹⁹

4. Fiskeriområdets ekonomi

4.1 Ordnande av verksamheten och ekonomin

Fiskeriområdena är enligt lag om fiske offentlighetsrättsliga föreningar. Fiskeriområdets räkenskapsperiod är ett kalenderår. Fiskeriområdet ska årligen överlämna en berättelse om sin verksamhet till NTM-centralen. Berättelsen ska innehålla uppgifter om väsentliga händelser under räkenskapsperioden och efter dess utgång, en uppskattning om den framtida utvecklingen samt en redogörelse för utfallet av målen i planen för nyttjande och vård (LoF 31 §).

Om man vill bekanta sig med ekonomiförvaltning mer ingående finns det en handbok om ekonomiförvaltning på ahven.net https://ahven.net/wp-content/uploads/2020/02/SWE_Suosituksia-talouhallinnon-j%C3%A4rjest%C3%A4miseen.pdf

På fiskeriområdets bokföringsskyldighet, bokföring och bokslut tillämpas bokföringslagen. Fiskeriområdet är skyldigt att förrätta revision årligen. På revisionen tillämpas revisionslagen. Fiskeriområdets verksamhetsledare svarar för att bokföringen är lagenlig och att medelsförvaltningen är ordnad på ett tillförlitligt sätt.

Fiskeriområdets verksamhet indelas i ordinarie verksamhet, tillförda medel samt investerings- och finansieringsverksamhet. Till ordinarie verksamhet hör de uppgifter som nämns i lagen om fiske, fiskeriområdets stadgar samt agerande enligt målsättningarna i nyttjande- och vårdplanen. Till tillförda medel räknas försäljning av varor och tjänster utanför den ordinarie verksamheten. Förutom ränteavkastning från bankkonton har fiskeriområden sällan investerings- och finansieringsverksamhet.

4.2 Bokföring

Enligt lagen om fiske tillämpas bokföringslagen på fiskeriområdets bokföringsskyldighet, bokföring och bokslut. Enligt bokföringslagens 1 kapitel 4 b § räknas fiskeriområdet som ett mikroföretag. Vilka uppgifter som ska tas upp i resultaträknings- och balansräkningsscheman samt vad som ska framgå av noterna finns närmare stadgat i statsrådets förordning om uppgifter som ska tas upp i små- och mikroföretags bokslut (1753/2015).²⁰

Bokföringen ska ordnas så att noteringarna kan granskas kronologiskt och systematiskt. Kontantbetalningar noteras i bokföringen för varje dag. Övriga noteringar och de sammanställda noteringar i delbokföringarna som överförs till huvudbokföringen får göras månadsvis eller för någon annan motsvarande pe-

¹⁹ RP 192/2014 rd. s. 48-49.

²⁰ Enligt bokföringslagen 1:4b §: I denna lag avses med mikroföretag bokföringsskyldiga för vilka högst ett av följande tre gränsvärden överskrids på bokslutsdagen för både den avslutade och den omedelbart föregående räkenskapsperioden: 1) balansomslutning 350 000 euro, 2) omsättning 700 000 euro, 3) genomsnittligt antal anställda under räkenskapsperioden 10 personer.

riod, om det inte i någon annan lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den krävs kronologiskt mer exakta noteringar. För statsbidrag kan det till exempel förutsättas att man gör noteringar månadsvis. Bokföringslagen förutsätter att noteringar görs i så god tid att: 1) i denna eller i någon annan lag förutsatta anmälningar eller deklARATIONER till myndigheterna för beskattning eller andra syften kan upprättas på det sätt som föreskrivs om uppdaterad bokföring i 6 § andra meningen, och 2) den som ansvarar för ett företags eller en stiftelses bokföring kan uppfylla sin tillsynsskyldighet. Det här betyder, att de bokföringsskyldiga, som inte under räkenskapsperioden är tvungna att rapportera till myndigheter, kan ha en noteringsperiod på en hel räkenskapsperiod.

Noteringarna ska göras innan bokslutet uppgörs och eventuella årliga anmälningar härrör sig från bokföringen. Det här gör det möjligt för många mindre samfund att göra sina noteringar en gång i året.

Hänvisningen till 6 § betyder att fungerande företag för att kunna göra sin periodskatteanmälan hamnar att uppgöra bokföring månadsvis och för dessa bokföringsskyldiga definieras bokföringsperioden enligt det att noteringskedjan från bokföring till exempelvis periodskatteanmälan kan konstateras.

Momsskyldiga fiskeriområden måste i praktiken göra upp bokföringen månadsvis, för momsanmälan jämte redovisning ska lämnas in till skattemyndigheterna före den 15: onde följande månad.

I bokföringen använder man bokföring enligt prestationsprincip, vilket betyder att grunden för bokföringen av kostnader och intäkter sker då varor eller tjänster överläts eller mottas. Bokföringen kan också under räkenskapsperioden föras enligt kontantprincipen, men i bokslutet måste bokföringen korrigeras till prestationsbaserad. Om kostnaderna och intäkterna under räkenskapsperioden bokförs enligt kontantprincipen, måste man hela tiden kunna hålla reda på leverantörsskulder och kundfordringar. Bokföring enligt prestationsprincipen för in kostnader och intäkter under rätt räkenskapsperiod oberoende av när de betalts. Exempelvis en fiskyngelleverans som betalts i förskott, inom pågående räkenskapsperiod, är inte en kostnad under räkenskapsperioden om leverans mottas först under nästa räkenskapsperiod.

4.2. I Verifikat

Att göra upp bokföring förutsätter att kontoutdrag och verifikat till kontotransaktionerna har arkiverats i rätt ordning innan de förs till bokföraren. Att reda ut kvitton i oordning ökar jobbet för bokföraren och höjer fiskeriområdets bokföringskostnader samt äventyrar en saklig bokföring. I bokföringen bestyrker verifikat kontotransaktionen. Exempel på verifikat är till exempel bankens kontoutdrag, kopior på de fakturor fiskeriområdet har skickat ut, och de fakturor man betalat, utsättningsprotokoll, beslut om fördelning av ägarersättningar samt myndigheternas beslut om verksamhets- eller projektanslag. Av verifikatet ska framgå vilken vara eller tjänst som överlåtits eller mottagits samt tidpunkten för händelsen.

Verifikatet (t.ex. inköpsfaktura) ska alltid vara utfärdat av den som mottar betalningen (försäljaren), av den instans som förmedlar betalningen, eller motsvarande. Om det inte finns ett verifikat av en utomstående part, måste fiskeriområdets funktionär själv skapa ett sakenligt daterat verifikat som bestyrks med namnteckning. De kvitton man får från butik och som skrivs ut på termisk skrivare bleknar med tiden, därför ska man ta en kopia på dem till bokföringen. Om fiskeriområdet har registrerat sig som momsskyldigt ska man observera skattemyndigheternas krav på utformning av fakturan.

4.2.2 Att godkänna verifikat och kontering

Enligt lagen om fiske 30 § ska fiskeriområdena i sina stadgar ange grunderna för användningen av medel och för räkenskapsföringen. Här har man till exempel kunnat skriva in hur man genomför godkännandet av verifikat. Inköpsfakturer godkänns av den person eller de personer som styrelsen befullmäktigat. Den som godkänner fakturor ska markera fakturan innan den går till betalning, räkningar som inte har godkänts får inte betalas. Den som godkänner fakturor och den som betalar dem ska vara olika personer. På verifikatet ska man redan då man godkänner räkningen med penna skriva in vilka konton eller kostnadsställen som används, så att bokföraren kan föra in händelsen på rätt ställe i bokföringen.

Hur bidrag beviljade av myndigheter används och hur användningen övervakas styrs av statsbidragslagen och av de tilläggsanvisningar som myndigheten som beviljat bidraget ger. Fiskeriområdet måste ordna sin

bokföring så att man ur bokföringsrapporterna kan se att beslutsvillkoren efterföljts. Uppföljningen av understöden underlättas, om man skiljer på varje bidrag genom att ge det ett eget projektnummer eller helst ett eget kostnadsställe. Då man betalar räkningar med bidragsmedel, måste den som granskar räkningen göra en anteckning åt bokföraren, så att man i bokföringen får in fakturan under rätt bidrag. Med hjälp av kostnadsställen är det lätt att skriva ut en förteckning över betalningar per projekt. Detta underlättar rapporteringen av olika bidrag.

4.2.3 Ägarersättningar i fiskeriområdets bokföring

Ägarersättningar baserar sig på lagen om fiske och de är så kallade genomflödesposter via fiskeriområdenas konton, och de behandlas i bokföringen som skuld. Undantaget utgörs av de ägarersättningar på högst 50 euro som tillfaller fiskeområdet som intäkt, på samma sätt som de medel som vattenägarna ger som gåva (med fullmakt eller avtal) till fiskeriområdet.

Vid bokföringen är det skäl att notera om det finns villkor till de ägarersättningar som vattenägarna lämnar till fiskeriområdet, till exempel att man med pengarna ska sköta fiskevården inom ett visst område, kan man inte räkna dessa som fiskeriområdets intäkter utan de är pengar som fåtts för att man ska sköta ett uppdrag enligt avtal och räknas som främmande kapital.

Om en del av ersättningarna inte betalas ut under räkenskapsperioden, skrivs de in som skuld i bokslutet. Den ränta som tillkommer på de medel som inte betalats ut, är inte fiskeriområdets inkomst eller egenom, utan en del av ägarersättningarna och tillhör vattenområdets ägare. Outbetalda tillgångar bokförs alltså på årsbasis, något som förklaras närmare i kapitlet "Att bokföra ägarersättningar efter fiskeriområdets fördelningsbeslut".

4.2.4 Fiskeområdets övergångsbestämmelser som ska beaktas

Ersättningar till en vattenägare som ska betalas med stöd av 89 a § och 91 § i den upphävda lagen om fiske, som finns deponerade på regionalförvaltningsverket efter 10 års tidsfristen, ska utbetalas till det fiskeriområde, till vilket den som är berättigad till ersättning hör.

4.2.5 Löner, arvoden och köptjänster

För de eventuella löner och arvoden som fiskeriområdet betalar ut åt sina funktionärer ska fiskeriområdet även verkställa förskottsinnehållning och uppbära arbetsgivaravgifter. För de mötesarvoden som fiskeriområdet betalar för sina förtroendevalda ska fiskeriområdet verkställa förskottsinnehållning och socialskyddsavgift, men inga andra arbetsgivaravgifter. Mötesarvodet är en personlig ersättning, så man kan inte fakturera det via ett företag. Om fiskeriområdet köper tjänster, måste man granska om den som erbjuder tjänsterna är i förskottsuppbörsregistret. Dessa uppgifter fås via företags- och organisationsdatasystemets hemsida (www.ytj.fi). Om den som bjuder ut sina tjänster inte finns i förskottsuppbörsregistret måste fiskeriområdet verkställa förskottsinnehållning. Tilläggsuppgifter finns på skatteförvaltningens hemsidor (www.skatt.fi).

4.3 Berättelse över verksamhet, resultat- och balansräkning samt revision

Bokslut uppgörs enligt stadgarna i statsrådets förordning 1753/2015 för små- och mikroföretag så att man följer stadgandena i kapitel 2 och 3. Avsikten med bokslutet är att ge rätta och tillräckliga uppgifter om fiskeriområdets resultat och ekonomiska ställning vid avslutad räkenskapsperiod och bokslutet ska utgöra en helhet. Bokslut ska uppgöras inom fyra månader från att räkenskapsperioden tagit slut eller om det i stadgarna finns inskriven kortare tidsfrist. Bokslutet ska dateras och den bokslutsskyldige måste underteckna det för hand eller elektroniskt.

Undertecknandet. I samband med undertecknandet måste man nämna, om det inte i noterna eller på annat ställe i bokslutet framgår att bokslutet har gjorts upp i enlighet med bestämmelserna i statsrådets förordning om små- och mikroföretag.

Balansräkning. Utgångsläget är att man följer anvisningarna som finns stadgade i statsrådets förordning 1753/2015 om uppgifter som ska tas upp i små- och mikroföretags bokslut och stadgarna i kapitel 2 och 3 som gäller små företag. För att beakta kraven på rättvisande bild i bokslutet är det för fiskeriområdet motiverat att både ägarersättningsskulden till vattenägarna samt statsbidrag som inte använts, skrivs in som egna poster i balansräkningen under rubriken "övriga skulder". På motsvarande sätt bokför man de bidrag man under räkenskapsperioden använt, men ännu inte fått av NTM-centralen som fordran i bokslutet.

Resultaträkning. I resultaträkningen delar man in verksamheten i ordinarie verksamhet, tillförda medel samt investerings- och finansieringsverksamhet. Intäkterna och kostnaderna för respektive grupp måste presenteras tillräckligt separat i resultaträkningen eller som en not. Därtill ska intäkter och kostnader för ordinarie verksamhet utgående från verksamhetens typ och omfattning skilt presenteras enligt verksamhetsgren i resultaträkningen eller som en not. Kostnader för egentlig verksamhet ska i resultaträkningen indelas i åtminstone personalkostnader, avskrivningar och övriga kostnader. Till personalkostnader hör löner och arvoden samt pensionsavgifter samt övriga tillhörande bikostnader, t.ex. socialskyddsavgift.

Allmännyttighet. Utgångsläget är att fiskeriområdena i beskattningen ses som allmännyttiga samfund. Allmännyttigheten avgörs vid behov från fall till fall genom att bedöma fiskeriområdets stadgar och faktiska verksamhet.

Berättelse över verksamhet under avslutad räkenskapsperiod. Även om utgångsläget är att mikroföretag är befriande från att uppgöra en verksamhetsberättelse, gäller detta inte för fiskeriområdet. Enligt lagen om fiske tillämpas bokföringslagen på fiskeriområdets bokföringsskyldighet, bokföring och bokslut. Fiskeriområdet är skyldigt att årligen förrätta revision. På revisionen tillämpas revisionslagen. Fiskeriområdet ska årligen överlämna en berättelse om sin verksamhet till närings-, trafik- och miljöcentralen. Berättelsen ska innehålla uppgifter om väsentliga händelser under räkenskapsperioden och efter dess utgång, en uppskattning om den framtida utvecklingen samt en redogörelse för utfallet av målen i planen för nyttjande- och vård. NTM-centralen torde i ett senare skede ge närmare anvisningar om vilka dessa väsentliga händelser är.

Noter. I statsrådets förordning 1753/2015 om uppgifter som ska tas upp i små- och mikroföretags bokslutstadgas om de noter som ska ges i samband med bokslutet. Enligt den ska "noterna innehålla uppgift om de värderingsprinciper och -metoder samt periodiseringsprinciper och -metoder som följts vid upprättandet av bokslutet". Krav på noter framgår mer noggrant i förordningen: <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2015/20151753#Pidp446880608>. Fiskeriområdet måste enligt ifrågavarande förordnings 3 § och även enligt lagen om fiske i sina noter presentera annan information, om detta är nödvändigt för att ge en rättvisande bild. Därför ska man som noter till resultaträkningen presentera åtminstone följande:

- uträkning över hur ägarersättningarna fördelas som inkomst för fiskeriområdet och som ersättningar som utbetalas till ägarna, eftersom man i resultaträkningen endast kan se de medel som tillfaller fiskeriområdet.
- Bidrag som fiskeriområdet beviljats, specificerat per bidrag, även om bidragen ännu inte skulle ha lyfts/använts.

Specifikationer till balansräkningen och specifikationen av noter. För att bestyrka bokslutet och verksamhetsberättelsen måste fiskeriområdet uppgöra balansspecifikationer och specifikation av noter. I balansspecifikationen ska man i detalj per grupp lista bestående och rörliga aktiva, främmande kapital samt avsättningar. Specifikationerna bestyrks genom att de dateras och undertecknas av dem som gjort upp dem

5. Fiskeriområdets beskattning

Enligt det utlåtande som Centralförbundet för Fiskerihushållning bett om från skattemyndigheterna år 2017 är utgångsläget att fiskeriområdena i beskattningen ses som allmännyttiga samfund. Utlåtandet finns

på Centralförbundets hemsidor på adressen <https://ahven.net/sv/fiskeriomraden/> under punkten ”anvisningar och modeller”. Noggrannare definitioner om hur allmännyttighet utvärderas finns exempelvis i Skatteförvaltningens anvisning ”Beskattningsanvisning för allmännyttiga samfund”.

Man kan förlora sin allmännyttighet om ens ett av villkoren nedan inte uppfylls. Lagg märke till att statusen som allmännyttig utvärderas årligen. År 2020 gjorde skattemyndigheten ett beskattningsbeslut där det fastslogs att ett fiskeriområde inte var allmännyttigt. Fiskeriområde gjorde en rättelseyrkan om att man ska klassificera fiskeriområden som allmännyttiga. Skatteförvaltningen fattade sedan utgående från motiveringarna i rättelseyrkandet beslutet att det ifrågavarande fiskeriområdet är allmännyttigt i enlighet med inkomstskattelagens 22 §.

Enligt inkomstskattelagen 22 § är ett samfund allmännyttigt om:

- 1) det verkar enbart och omedelbart för allmän fördel i materiell, andlig, sedlig eller samhällelig bemärkelse,
- 2) dess verksamhet inte enbart gäller begränsade personkategorier,
- 3) det inte genom sin verksamhet bereder dem som är delaktiga i samfundet ekonomisk förmån i form av dividend eller vinstandel eller i form av sådan lön eller annan gottgörelse som är större än skäligt.

Från Skatteförvaltningens anvisning: ”Alla de förutsättningar som anges i 22 § i inkomstskattelagen ska föreligga samtidigt för att ett samfund ska kunna betraktas som allmännyttigt. Allmännyttigheten fastställs utifrån både stadgarna och den faktiska verksamheten. Då ska både stadgarna och den faktiska verksamheten uppfylla förutsättningarna för allmännyttighet. Allmännyttigheten avgörs alltid utifrån en helhetsbedömning”²¹

6. Fiskeriområdets förvaltningsförfarande

6.1 Offentliga förvaltningsuppgifter och utövandet av offentlig makt

Enligt finska grundlagen tryggas god förvaltning genom lag (GL 21 §). Enligt Finlands grundlag kan man anförtro offentliga förvaltningsuppgifter åt andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning (GL 124 §). Enligt lagen om fiske är fiskeriområdena offentlighetsrättsliga föreningar (LoF 23.1) och de har genom lag getts offentliga förvaltningsuppgifter (LoF 24 §). Enligt förvaltningslagen tillämpas förvaltningslagen på offentlighetsrättsliga föreningar då de sköter offentliga förvaltningsuppgifter (FL 1:2.3). Enligt Finlands grundlag ska all utövning av offentlig makt bygga på lag. I all offentlig verksamhet ska lag noggrant iaktas (GL 1:2.3).

Vad är offentliga förvaltningsuppgifter? Utgångsläget är att alla uppgifter som räknas upp i lag om fiske 24 § är offentliga förvaltningsuppgifter. En offentlig förvaltningsuppgift omfattar inte nödvändigtvis utövande av offentlig makt. I grundlagens förarbete finns följande definition: ”Begreppet offentliga förvaltningsuppgifter används i detta sammanhang i en relativt vidsträckt bemärkelse, så att det omfattar uppgifter som hänför sig till t.ex. verkställigheten av lagar samt beslutsfattande om enskilda personers och sammanslutningars rättigheter, skyldigheter och förmåner.”²² I praktiken betyder det här alltså för fiskeriområdet lagstadgade uppgifter, så som de i lag om fiske 24 §. Enligt Giordani och Kava: ”Allt som allt kan man säga att begreppet offentlig förvaltningsuppgift omfattar en mycket omfattande grupp förvaltningsverksamhet, utövande av offentlig makt samt offentliga tjänster. I vissa fall kan det behövas utvärderas om det är fråga om en offentlig förvaltningsuppgift eller ej, i synnerhet om det till verksamheten inte direkt hör utövande av offentlig makt och det främst är fråga om verksamhet av teknisk eller operativ natur. Samtidigt är det bra att komma ihåg att den samhällliga utvecklingen kan påverka huruvida någon verksamhet

²¹ Skatteförvaltningen, Beskattningsanvisning för allmännyttiga samfund.

²² RP 1/1998 rd. s. 179.

ska anses vara en offentlig förvaltningsuppgift, även om den tidigare klassificerats som en sådan. En dylik förändring kan antagligen ändå bara gälla sådana fall där man redan tidigare rört sig i utkanten av offentliga förvaltningsuppgifterna, inte i själva kärnan”²³ Det här betyder att en del av uppgifterna med säkerhet är offentliga förvaltningsuppgifter medan man för andra måste se från fall till fall, samtidigt som tidigare tolkning kan förändras över tid.

Vad är utövande av offentlig makt? Utövande av offentlig makt sker främst då fiskeriområdet fördelar ägarersättningar eller fiskeövervakarna genomför fiskeövervakning. Enligt Mäenpää avses med utövande av offentlig makt att ”man med stöd av lagen fattar beslut om annans fördel, rättigheter, skyldigheter eller ålägganden. Även då man med stöd av lagen ingriper i annans fördel eller rättigheter utövar man offentlig makt”²⁴. Enligt regeringspropositionen anses endast fördelningen av spöfiskeersättningarna i lag om fiske 7 § 2 momentet samt fiskeövervakningen vara de uppgifter där fiskeriområdet utövar offentlig makt.²⁵

Vad betyder ovanstående i praktiken? Det betyder att fiskeriområdet noggrant måste följa lagen då området utför sina enligt lag givna offentliga förvaltningsuppgifter, både sådana som omfattar utövande offentlig makt och sådana som inte gör det. Fiskeriområdet ska vara medveten (i all sin offentliga verksamhet noggrant följa lagen) om vilken lagstiftning som finns i bakgrunden och hur den tillämpas på rätt sätt. Offentlig förvaltningsuppgift och en offentlig förvaltningsuppgift som även omfattar utövande av offentlig makt har särskilts i lag om fiske bland annat så att då man förutom en offentlig förvaltningsuppgift utövar offentlig makt tillämpas det straffrättsligt tjänsteansvar på fiskeriområdets organmedlemmar och funktionärer. Därtill ska man komma ihåg att över tid kan tolkningar om vad som är och inte är offentliga förvaltningsuppgifter ändra.

6.2 Principerna för god förvaltning

Rättsprinciper är mer flexibla och till sitt användningsområde bredare än normer.²⁶ Man kan förenklat säga att rättsprinciper ger en riktning för ett avgörande, men ger inga detaljerade bestämmelser angående avgörandets innehållet. Å andra sidan måste rättsprinciperna alltid beaktas då man utför en offentlig förvaltningsuppgift och de kan inte åsidosättas om inte den direkta normen så förutsätter. I förvaltningslagens 2 kapitel 6 § finns i mycket kompakt form definierat fem rättsprinciper för god förvaltning. Dessa principer är:

- jämlikhetsprincipen, det vill säga att myndigheter och tjänstemän har en skyldighet att möta sina kunder jämlikt och konsekvent
- principen om ändamålsbundenhet, det vill säga skyldigheten att utöva befogenheter bara för avsikter enligt lag och förbud att nytta sin prövningsrätt fel
- objektivitetsprincipen, enligt vilken myndigheternas åtgärder måste kunna motiveras objektivt och vara opartiska
- proportionalitetsprincipen, enligt vilken myndigheternas åtgärder måste stå i proportion till de i lag stadgade målsättningarna
- principen om skydd för berättigade förväntningar, som skyddar individens förväntningar, det vill säga tillit till den offentliga maktutövningen.

Förvaltningens rättsprinciper är framför allt rättsskyddsbestämmelser. Till grunderna i god förvaltning hör också serviceprincipen och adekvat service, skyldighet till rådgivning, krav på gott språk samt skyldighet för myndigheter att samarbeta.

²³ Giordani - Kava, s. 5–6.

²⁴ Mäenpää 2008, s. 49.

²⁵ RP 192/2014 rd. s. 47.

²⁶ Mäenpää 2003, s. 162.

6.3 Jäv

6.3.1 Jäv i beslutsfattandet i enlighet med förvaltningslagen

Förvaltningslagen stadgar om jäv i beslutsfattandet. Jäv betyder att en persons objektivitet riskeras i ett enskilt ärende, vanligtvis i en beslutsfattningssituation. Man ska fatta beslut om jäv före ett ärende avgörs. Enligt förvaltningslagens 29 § ska jäv som gäller jäv för en tjänsteman avgöras utan dröjsmål. Enligt förvaltningslagen 27 § får en tjänsteman inte delta i behandlingen av ett ärende eller vara närvarande vid behandlingen, om hen är jävig. Den person som anses jävig får inte delta i beslutsfattandet och ska därtill avlägsna sig från beslutsfattningssituationen för den tid ärendet behandlas. Det är skäl att notera att även beredandet av ärendet eller att fungera som protokollförare är att behandla ärendet.

Enligt förvaltningslagen 29 § avgör tjänstemannen själv om hen är jävig men om jäv för ledamöter och föredragande i ett kollegialt organ beslutar dock organet i fråga. Ett kollegialt organ beslutar också om någon annan som har rätt att närvara är jävig. Det här betyder att även om huvudregeln är att tjänstemannen själv avgör huruvida hen är jävig så är det fiskeriområdets styrelse och stämma som kollegialt organ som för fiskeriområdenas del avgör om en enskild person är jävig.

I förvaltningslagens 28 § stadgas om jävsgrunder. Man kan räkna upp dem som följande:

1. Partsjäv. Personen själv eller närstående är part.
2. Ombudsjäv. Personen själv eller närstående biträder eller representerar sakägande i ärendet i fråga.
3. Intressejäv. Ett avgörande i ärendet väntas medföra synnerlig nytta eller skada för tjänstemannen eller närstående till hen.
4. Anställnings- och uppdragsjäv. Personen är i tjänste- eller uppdragsförhållande till den eller det för vilken det förväntas synnerlig nytta eller skada.
5. Samfundsjäv. Personen själv eller närstående i familjekretsen är styrelsemedlem i ifrågavarande samfund.
6. Generalklausulsjäv. Förtroendet för personens opartiskhet påverkas av någon annan orsak.

I förvaltningslagens 28 § 2 moment står det noggrannare om vad som avses med närstående:

1. tjänstemannens make samt barn, barnbarn, syskon, föräldrar, far- och morföräldrar samt också den som på något annat sätt står tjänstemannen särskilt nära liksom även dessa personers makar,
2. tjänstemannens föräldrars syskon samt deras makar, tjänstemannens syskonbarn och tidigare make till tjänstemannen, samt
3. tjänstemannens makes barn, barnbarn, syskon, föräldrar och far- och morföräldrar samt också dessa personers makar och tjänstemannens makes syskonbarn. Som närstående anses också motsvarande halvsläkting. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

6.3.2 Om styrelsemedlemmars jäv i enlighet med föreningslagen

Föreningslagens 26 § 2 moment tillämpas på fiskeriområden (LoF 23 §). Enligt föreningslagen 26 § 2 momentet får en styrelsemedlem eller någon annan som har anförtrotts en uppgift som hör till föreningens förvaltning får inte rösta när beslut fattas om val eller avsättning av revisorer eller verksamhetsgranskare, fastställande av bokslut eller beviljande av ansvarsfrihet, om frågan gäller den förvaltning som han eller hon svarar för.

Den ovanstående paragrafen är en kompletterande bestämmelse som inte utesluter jävsprinciperna i förvaltningslagen.

6.4 Officialprincipen, hörande och andra krav gällande behandlingen av ett ärende

I förvaltningslagen 31 § konstateras myndigheternas utredningsskyldighet. Huvudansvaret för att ett ärende sakenligt utreds ligger på myndigheten, det vill säga fiskeriområdet, vilket är det omvända jämfört med exempelvis en civilprocess, där utgångsläget är att parterna själv är skyldiga att utreda ett ärende. Den här så kallade förvaltningsrättsliga officialprincipen leder till att fiskeriområdet är huvudansvarig att skaffa fram information och utredningar som man i fiskeriområdet tror är av betydelsen för avgörandet av ett ärende.

Enligt förvaltningslagen 22 § 3 moment kan en part också på eget initiativ komplettera ärendet under behandlingens lopp. Fiskeriområdet har ändå rätt att begränsa mottagandet, om det är självfallet att materialet är onödigt. Å andra sidan måste fiskeriområdet vid behov anvisa parten att lägga fram mer utredningar om det så behövs för att ärendet ska kunna avgöras.

Då man lägger fram en utredningsbegäran till en part ska man enligt förvaltningslagen 32 § specificera begäran och enligt förvaltningslagen 33 § ska man sätta ut en tillräckligt lång frist. I ett ärende som parten själv anhängiggjort har parten medverkandeskyldighet vilket betyder att parten uppriktigt måste samarbeta för att utreda ärendet. Medverkande förutsätts inte i fall då frågan gäller att parten åläggs en plikt. I rättspraxis finns inga tydliga gränser för detta utan fiskeriområdet måste själv avgöra detta från fall till fall.²⁷

Rätten att höras i eget ärende tryggas av grundlagens 21 §. Avsikten med förvaltningslagens 34 § gällande hörande av part är att trygga att ärendet utreds sanningsenligt.²⁸ Principen om hörande tar sig bland annat uttryck i att parten i tillräckligt god tid ska få information om alla utredningar och krav som kan påverka avgörandet. Principen om hörande framkommer också i att parten ska få information om krav och ställningstagande gällande hen före det blir offentlig information.²⁹

Det stadgas inte desto noggrannare i förvaltningslagen om hur hörandet ska gå till. Det relevanta är att hörandet inte förblir en formalitet, utan att parterna ges en verklig möjlighet att uttrycka sin åsikt om ärendet under behandling och kan ta ställning till utredningar och krav som framställs och som kan vara av betydelse hur ärendet avgörs. Ett muntligt hörande kan enligt förvaltningslagens 37 § endast komma i fråga om parten så uttryckligen ber om det. Ett skriftligt hörande är det vanligaste sättet att förverkliga ett hörande i ett förvaltningsförfarande. Förvaltningslagen ger inte svar på i vilket skede ett hörande ska ordnas, utan det relevanta är att hörandet ordnas före ärendet slutgiltigt avgörs.³⁰

Fiskeriområdet ska då det avhandlar ett förvaltningsärende även beakta andra stadganden som kommer från förvaltningslagen då det är fråga om att sköta en offentlig förvaltningsuppgift. Som övriga viktiga förfaringsstadganden kan nämnas behandling utan dröjsmål (FL 23 §) och serviceprincipen (FL 7 §) samt krav på gott språkbruk (FL 9 §). Behandling utan dröjsmål betyder i enkelhet att ett förvaltningsärende ska behandlas utan ogrundat dröjsmål. Serviceprincipen betyder i praktiken till exempel att det ska vara så lätt och smidigt som möjligt att sköta ärenden med en myndighet – för fiskeriområden kunde detta till exempel betyda att man kan vara i kontakt per e-post och sköta sina ärenden elektroniskt och inte bara per post. Krav på gott språkbruk betyder att fiskeriområdet i förvaltningsärenden måste använda sakligt, tydligt och förståeligt språk.

6.5 Förvaltningsbeslut och beslutets form

Med förvaltningsbeslut avses den åtgärd med vilken fiskeriområdet avgör förvaltningsärendet eller låter bli att utreda det. Enligt Mäenpää är alla sådana beslut som man gett i förvaltningsärenden som påverkar behandlingen av dem ett förvaltningsbeslut. Man kan också tolka som så att om man kan söka ändring och

27 Mäenpää 2003, s. 276–281.”

28 Vem är part? Enligt förvaltningslagen 11 § är den vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller part i ett förvaltningsärende. Enligt Mäenpää (2003, s. 286) ska man i hörande även reservera möjlighet att höra förutom de egentliga parterna även de vars rättsställning indirekt kan påverkas av ärendet.

29 Mäenpää 2003, s. 282–283.

30 Mäenpää 2003, s. 284–287.

överklaga till förvaltningsrätten, är det fråga om ett förvaltningsbeslut.³¹ Ett förvaltningsbeslut ska enligt förvaltningslagens 43 § huvudsakligen ges skriftligt, det kan dock ges muntligen, om det är nödvändigt på grund av att ärendet är brådskande. Enligt 18 § i lag om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003) får man med partens samtycke delge beslutet också som ett elektroniskt meddelande. Även till ett elektroniskt förvaltningsbeslut måste man bifoga anvisningar om hur man begär omprövning eller besvärar sig (FL 46–47 §).

Krav på beslutets innehåll finns i förvaltningslagens 44 §. Beslutet måste motiveras i enlighet med förvaltningslagens 45 §. Beslutet ska till sin språkdräkt vara så tydligt och informativt som möjligt och det ska framgå vad man fattat beslut om och på vilka grunder man kommit fram till det ifrågavarande beslutet – detta säkerställer att parten kan följa beslutet och vid behov nyttja sin besvärsmöjlighet. Man ska bifoga omprövningsanvisning (FL 46 §) eller besvärsanvisning (FL 47 §).³²

Förvaltningslagens 48 § stadgar att om det inte finns besvärsmöjlighet (det vill säga det är förbjudet att anföra besvär eller beslutet är inte överklagbart), ska den bestämmelse som ligger till grund för detta anges i beslutet. Denna anmälningsplikt gäller bara besvärsärenden och inte omprövningsärenden.

6.6 Delgivning av förvaltningsbeslut och andra handlingar

Stadganden om delgivning av förvaltningsbeslut finns i förvaltningslagens 9 och 10 kapitel. I sin enklaste form avser man med delgivning av förvaltningsbeslut det förfarande med vilket man delger fiskeriområdets förvaltningsbeslut till dem vars rättsställning det påverkar eller som på annat sätt har rätt att begära omprövning eller ändring. Även om det saknas rätt att söka omprövning kvarstår krav på delgivning – beslutet måste delges parterna även om det råder omprövningsförbud.³³

Enligt förvaltningslagens 54 § 1 moment ska fiskeriområdet delge sitt beslut utan dröjsmål till part och andra kända som har rätt att begära omprövning av beslutet eller att överklaga det genom besvär. Fiskeriområdet måste också delge ett sådant beslut som inte får överklagas. Enligt förvaltningslagens 54 § 3 momentet ska handlingen delges som original eller kopia. Om det finns handlingar som inte kan överlämnas till mottagaren, ska fiskeriområdet ge mottagaren tillfälle att ta del av dem hos fiskeriområdet. Vid delgivningen ska det meddelas var och hur länge handlingarna är tillgängliga.

En myndighet ska alltså delge sitt beslut utan dröjsmål (FL 54.1 §). Enligt Mäenpää finns det i sig inte noggrannare definierat vad det betyder, men exempelvis vanlig delgivning som levereras per post ska skickas i väg senast några dagar efter att beslutet fattats och undertecknats.³⁴ Då en handling ska delges till en privatperson, ska den enligt förvaltningslagen ske med personen själv eller med hans eller hennes lagliga företrädare (HL 56.1 §). Enligt lag om samfälligheter 26 § 1 moment anses i fråga om konstituerade delägarlag stämning och andra meddelanden ha tillställts delägarlaget när stämningen eller meddelandet har delgivits någon medlem av styrelsen eller ombudsmannen. Enligt lag om samfälligheter 26 § 3 och 4 momentet kan, om inte något annat föreskrivs någon annanstans, ett meddelande delges ett icke konstituerat delägarlag i den ordning som gäller delgivning av stämning. Ett icke konstituerat delägarlags stämma eller alla delägare enhälligt kan genom sitt beslut befulla en eller flera delägare eller andra personer att i egenskap av företrädare för delägarlaget ta emot och för behandling förelägga delägarlaget sådana delgivningar som avses i 2 och 3 momentet.

Det finns tre huvudtyper av delgivningar som avhandlas i kommande avsnitt: vanlig, bevislig och offentlig delgivning.

31 Mäenpää 2003, s. 323. Till detta hör också att ett ärende förfaller. Då avslutas behandlingen av ett ärende på vissa grunder och ärendet förblir oavgjort, och ärendets anhängighet anses avslutad. Det finns många specialstadganden om detta.

32 Avsikten med omprövningsförfarande är att minska på domstolarnas börda. Först ska parten alltså söka om omprövning från fiskeriområde. Till fiskeriområdets avgörande i ärendet bifogas i sin tur en besvärsanvisning i enlighet med FL 47 § och följande besvärsinstans är förvaltningsdomstolen.

33 Mäenpää 2008, s. 238.

34 Mäenpää 2008, s. 245.

6.6.1 Vanlig delgivning

Vanlig delgivning är den delgivning som används om det inte finns speciella grunder att använda någon av de två andra delgivningssätten. Exempelvis positiva eller i övrigt fördelaktiga beslut delges med vanlig delgivning. Vanlig delgivning sker per post genom brev till mottagaren (FL 59 §).³⁵ Enligt förvaltningslagen 59 § anses mottagaren ha fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsändes, om inte något annat visas. Ett ärende anses dock ha kommit till en myndighets kännedom den dag brevet anlände.

6.6.2 Bevislig delgivning

Bevislig delgivning används bara då det behövs på grund av partens rättsskydd. Handlingen måste enligt förvaltningslagen verkställas per post mot mottagningsbevis, om den gäller ett förpliktande beslut och tiden för sökande av ändring eller någon annan tidsfrist som påverkar mottagarens rätt börjar löpa från det att beslutet delgavs (FL 60 §). Till exempel ett beslut som gäller betalningsskyldighet måste ges som bevislig delgivning, medan däremot beslut som är positiva för parten ges som vanlig delgivning. Bevislig delgivning verkställas per post mot mottagningsbevis, eller handlingen kan också överlämnas direkt till mottagaren eller dennes företrädare (FL 60 §). Tidsfristen för delfäendet framkommer i dessa fall genom blankett om delfående eller annat skriftligt bevis.³⁶

6.6.3 Offentlig delgivning (den vanligaste formen av delgivning i fiskeriområdesverksamheten)

Offentlig delgivning är en grundläggande delgivningsform ur fiskeriområdets synvinkel – fiskeriområdets beslut ska ofta delges till över trettio (30) personer eller grupper av personer, vars antal man inte känner till på förhand. Offentlig delgivning används bara då man inte kan använda sig av de två övriga formerna av delgivning. Den kan också som ovan sägs, användas då över trettio (30) personer ska delges, eller man inte på förhand vet antalet personer. Offentligt delgivande görs genom att hålla en handling till påseende.³⁷ I fiskeriområdets stadgar står ofta inskrivet var fiskeriområdets officiella anslagstavla finns.

Enligt förvaltningslagens 62 § 2 moment måste ett meddelande om att handlingen finns tillgänglig ska publiceras på myndighetens webbplats i det allmänna datanätet och vid behov i den tidning ur vilken mottagaren kan antas bäst få information om saken. Om meddelandet på grund av störningar i datakommunikationerna eller av någon annan därmed jämförbar orsak inte kan publiceras på myndighetens webbplats, ska ett meddelande om att handlingen finns tillgänglig publiceras också i den officiella tidningen.

Enligt förvaltningslagen 62 § 3 moment ska det ur meddelandet framgå vad saken gäller samt var och till vilken tidpunkt handlingen finns tillgänglig. I meddelandet ska dessutom nämnas den tidpunkt då meddelandet har publicerats på myndighetens webbplats och anges att delfäendet av handlingen anses ha skett den sjunde dagen efter publiceringstidpunkten i fråga. Om meddelandet inte har kunnat publiceras på myndighetens webbplats, ska det i meddelandet anges att delfäendet har skett den sjunde dagen efter det att meddelandet publicerades i den officiella tidningen.

6.7 Rättelse av fel i beslut

I förvaltningslagens 8 kapitel stadgas om hur man rättar fel som skett i förvaltningsbeslut och i beslutsprocessen genom ett nytt beslut. Det finns tre olika slags fel som man kan rätta: sakfel, fel i förfarandet och skrivfel. Att korrigera dem sker via ett för alla likadant förfarande, men beroende på vilken typ av fel det är fråga om kan förutsättningarna för att fel rättas till variera.³⁸ Enligt förvaltningslagen 52 § 1 momentet behandlar en myndighet ett rättelseärende på eget initiativ eller på en parts yrkande. Initiativet skall tas eller yrkandet på rättelse av ett fel framställas inom fem år från det att beslutet fattades.

35 Mäenpää 2008 s. 242–243.

36 Mäenpää 2008 s. 243.

37 Mäenpää 2008 s. 244.

38 Mäenpää 2008 s. 290-291.

Rättelse av sakfel. Med sakfel avses att beslutet grundar sig på en klart oriktig eller bristfällig utredning. Beslutet måste dessutom ha grundat sig på ett dylikt tydligt sakfel för att fiskeriområdet ska kunna rätta det. Om sakfelet är litet eller är tolkningsbart, kan man inte göra rättelse i enlighet med förvaltningslagen. Rättelse till en parts nackdel förutsätter att parten samtycker till rättelsen. Samtycke behövs dock inte, om felet är uppenbart och det har orsakats av partens eget förfarande. Samtycke behövs inte heller om felet är uppenbart och det har uppstått av eget förfarande, till exempel att man lagt fram uppenbart fel information. Då kan ” En myndighet undanröja ett oriktigt beslut som den har fattat och avgöra saken på nytt” (FL 50 § 1 mom).³⁹ Det här betyder att fiskeriområdet inte har en absolut skyldighet att ens rätta ett tydligt sakfel. Att korrigera ett sakfel förutsätter att ärendet behandlas på nytt och ett nytt beslut ges. Angående rättelse av ett sak- eller skrivfel skall anteckning göras i det ursprungliga beslutets liggarexemplar eller i myndighetens informationssystem. En part skall ges en rättad eller ny expedition utan avgift.

Rättelse av ett fel i förfarandet. Med fel i förfaringssätt avses fel som skett före och under beslutningsprocessen. Det vanligaste felet är att en jävig person deltar i behandlingen av ett ärende (FL 27 §), att man låter bli att höra en part (HL 34 §) samt att det finns brister i beslutets innehåll och motiveringar (FL 44–45 §).⁴⁰ Enligt Mäenpää är i princip vilket slags fel i förfaringssätt möjligt att rätta. Förvaltningslagen förutsätter inte att förfaringssättet ens på något sätt skulle ha påverkat beslutet. Avsikten är ändå att endast att sådana förfaringssätt som på ett betydande eller märkbart sätt har påverkat beslutet ska korrigeras. Att en jävig person deltar i beslutsfattandet eller att man åter bli att höra en part är dylika fel i förfaringssätt som måste rättas.⁴¹

Rättelse av skriv- eller räknefel. Enligt förvaltningslagens 51 § måste myndighet rätta uppenbara skriv- eller räknefel eller andra jämförbara klara fel i sitt beslut. Ett fel får dock inte rättas, om rättelsen leder till ett resultat som är oskäligt för en part och felet inte har föranletts av partens förfarande. Ett skrivfel rättas genom att den expedition som innehåller felet ersätts med en rättad. Innan ett skrivfel rättas skall en part ges tillfälle att bli hörd, om det inte är onödigt. Angående rättelse av skrivfel ska anteckning göras i det ursprungliga beslutets liggarexemplar eller i myndighetens informationssystem. En part ska ges en rättad eller ny expedition utan avgift.

6.8 Omprövningsbegäran och sökande av ändring

Enligt lag om fiske 125 § kan den vars rätt berörs av ett beslut som fattats av ett fiskeriområdes stämma eller styrelse eller av en verksamhetsledare med stöd av 27 § 3 mom., få begära omprövning av beslutet hos fiskeriområdets stämma på den grunden att beslutet inte tillkommit i laga ordning eller att det står i strid med lag, förordning eller fiskeriområdets stadgar eller avviker från planen för nyttjande och vård. Bestämmelser om omprövningsförfarandet finns i förvaltningslagen. Vid behov ska extra stämma sammankallas för att handlägga begäran om omprövning. Enligt lag om fiske 26 § 1 momentet 8 punkten ska fiskeriområdets stämma besluta om omprövning av beslut som har fattats av stämman, styrelsen eller verksamhetsledaren.

Enligt lag om fiskes förarbete (RP 192/2014 rd. s. 95–96) finns bestämmelser om omprövningsförfarandet gällande 125 § i förvaltningslagen. Eftersom en begäran om omprövning enligt lag om fiske ska behandlas av stämman, som i de flesta fall har ett ordinarie sammanträde om året, ska en extra stämma vid behov sammankallas för att handlägga begäran om omprövning. Överklagandet av ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning ska ske hos förvaltningsdomstolen i enlighet med bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen. När delar av ett fiskeriområde finns inom olika förvaltningsdomstolars domkrets, är den behöriga förvaltningsdomstolen den förvaltningsdomstol inom vars domkrets största delen av fiskeriområdet i fråga finns. Förvaltningsdomstolen får på det sätt som avses i 6 kap. 31 § 2 mom. i förvaltningsprocesslagen enligt 3 mom. i paragrafen bestämma att beslutet får verkställas genast.⁴²

39 Mäenpää 2008 s. 290.

40 Mäenpää 2008 s. 290.

41 Mäenpää 2008 s. 290.

42 Lagg märke till att det finns föälldras information i regeringspropositionen. Förvaltningsprocesslagen har upphävts och i stället tillämpas lag om rättegång i förvaltningsärenden 808/2019. Principen är dock samma som tidigare. Lag om fiske 125 § 3 momentet har ändå korrigerats: Sinänsä säännösten periaatteet ovat pysyneet samoina, vaikka laki ja pykälät löytyvät hieman eri paikoista. Kalastuslain 125 §:n 3 momenttiin asia on kuitenkin korjattu: ”I ett beslut som fiskeriområdets stämma har fattat med

Enligt lag om rättegång i förvaltningsärenden 6 § (808/2019) stadgas om förvaltningsbesluts överklagbarhet. Enligt 6 § får ett beslut genom vilket en myndighet har avgjort eller avvisat ett förvaltningsärende överklagas genom besvär. Ett beslut som endast gäller beredning eller verkställighet av ett ärende får inte överklagas genom besvär. En förvaltningsintern order om att utföra ett uppdrag eller vidta någon annan åtgärd får inte heller överklagas genom besvär. Den ifrågavarande paragrafen är viktig för fiskeriområdena för att fiskeriområdets stämma fastställer förslag till nyttjande- och vårdplan samt förslag till fiskeriområdets stadgar (LoF 26 § och LoF 30 §). De ifrågavarande besluten kan anses vara till sin natur sådan förberedelse som avses i lag om rättegång i förvaltningsärenden 6 §, då det är NTM-centralen som gör det slutgiltiga godkännandet av både nyttjande- och vårdplanen (LoF 37 §) samt stadgarna (LoF 30 §). Det här betyder att eftersom de förslag till nyttjande- och vårdplan samt stadgar som fiskeriområdet fastställer är beredande till sin natur, får man enligt lag om rättegång i förvaltningsärenden inte begära om omprövning och fiskeriområdet ska lämna eventuella omprövningsbegäran obehandlade. Den egentliga omprövningsfasen förverkligas först då NTM har godkänt förslagen.

I förvaltningslagens 7 a kapitel stadgas om omprövningsförfarande. Som det framgår i förvaltningslagens 49 b § är utgångsläget att det i lag bestäms särskilt när det är möjligt att begära omprövning av ett beslut. I lag om fiske 125 § har man gjort det, det vill säga man får begära omprövning. Enligt förvaltningslagens 49 c § måste en begäran om omprövning göras inom 30 dagar från delfäendet av beslutet. Har begäran om omprövning inte gjorts inom föreskriven tid, tas den inte upp till prövning.

I förvaltningslagens 49 d § stadgas att en begäran om omprövning ska göras skriftligen. Muntliga begäran godkänns inte. Av skrivelsen ska framgå vilket beslut som avses, hurdan omprövning som begärs och på vilka grunder omprövning begärs. Enligt förvaltningslagen 49 e § ska en begäran om omprövning behandlas skyndsamt.

Utgångsläget för förvaltningslagens 49 f § är att ett beslut i vilket omprövning får begäras får inte verkställas innan det har vunnit laga kraft. Ett beslut får dock verkställas innan det har vunnit laga kraft, om så föreskrivs i lag eller om beslutet till sin natur är sådant att det bör verkställas omedelbart eller om ett allmänt intresse kräver att verkställigheten av beslutet inte uppskjuts. Besvärsinstansen kan alltså besluta att före ärendets slutliga avgörande att ett beslut får verkställas genast om det finns ett speciellt skäl till det och verkställandet inte gör omprövningen onödig. På sätt kan man gå till väga före det egentliga avgörandet i ärendet.

Enligt förvaltningslagen 49 g § kan myndigheten när den har tagit upp en begäran om omprövning ändra eller upphäva förvaltningsbeslutet eller avslå begäran om omprövning. I omprövningsbeslutet ska yrkandena i omprövningsbegäran avgöras och avgörandet motiveras. Bestämmelserna i 45 § 2 momentet tillämpas inte när det gäller motivering av omprövningsbeslut.

6.9 Arkivering

Enligt arkiveringslagen 1:1.1.6 § (1994/831) gäller arkiveringslagen fiskeriområdet då det sköter sitt offentliga uppdrag och det uppstår dokument i enlighet med offentlighet offentlighetslagen (621/1999). Arbetstidslagen, arbetsavtalslagen, bokföringslagen och förskottsuppbördslagen innehåller också bestämmelser om förvarings av dokument.

År 2002 gjorde Södra Savolax TE-central ett förslag till Nationalarkivet om hur arkiveringen skulle skötas i fiskeområdena. Nationalarkivet gav då ett beslut om vilka dokument som ska sparas varaktigt. Fiskeriområdena omfattas av samma regler som fiskeområdena. Dokumenten finns uppräknade i fiskeområdenas arkivbildningsplan KA/22/43/2003 (19.2.2003), som har skickats ut till fiskeområdena. Även de förbindelser som gäller dokumenten har överflyttats från fiskeområdet till fiskeriområdet.

Det lönar sig att ordna dokumenten så att de är lätt att arkivera, överlåta eller förstöra dem. Det är skäl att komma ihåg att fiskeriområdet är en registeransvarig som bland annat upprätthåller en medlemsförteckning – man ska alltså fästa särskild uppmärksamhet vid dataskydd. Det lönar sig för fiskeriområdet att på förvaringslådorna skriva ut när materialet tidigast kan förstöras och vad de innehåller. Om fiskeriområ-

anledning av en begäran om omprövning får ändring sökas genom besvär på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.”

det överlåter materialet för förstöring till något annan instans, rekommenderas det mycket starkt att man gör upp ett kontrakt över detta: vad ska förstöras, hur (finns det konfidentiell information) och vem sköter jobbet.

6.9.1 Dokument som ska sparas varaktigt

Följande dokument ska sparas varaktigt:

- Fiskeriområdets stadgar
- Mötesdokument jämte bilagor
 - o Stämmor
 - o Styreslemöten
- Fiskeriekonomiska utredningar och rapporter
- Nyttjande- och vårdplaner

6.9.2 Dokument som sparas en viss tid eller så länge de är i kraft

Minimiförvaringstiden är ofta 5–10 år. Man kan spara dokumenten så länge man vill, men man måste följa minimiförvaringstiden.

Typ av dokument:

- Disponentavtal
- Arbetskontrakt – och anställningsärenden
- Utbildning, fortbildning
- Arbetstidbokföring och lönebokföring, semester
- Arvetsavtal, arbetsintyg och lönefordringar

- Bokföring
- Lönebokföring
- Lönebokföringens verifikat
- Lönekort
- Övriga verifikat, affärstransaktioner och övrigt bokföringsmaterial

- Inventarieförteckning
- Försäkringar
- Hyres-, service- osv. avtal
- Överföringsavtal och fullmakter
- Bidrag man fått (ansökan + beslut)
- Ersättningar man fått (ansökan och/eller beslut)

- Brottssärenden
- Fiskeövervakning

- Läkrintyg och motsvarande dokument

Förvaringstid:

- Avtalstid + 10 vuotta
- Avtalstid + 10 vuotta
- 5 år
- Se arbetstidslagen (vanligtvis 2-3 år)
- Se arbetsavtalslagen (vanligtvis 2-10 år)

- Se bokför.lagen; 10 år från r.period slut
- Se förskottsuppbördslagen; 10 år
- Se förskottsuppbördslagen; 6 år
- 50 år

- 6 år

- 10 år
- Så länge de är i kraft
- Så länge de är i kraft
- Så länge de är i kraft
- 10 år
- 10 år

- 10 år (från beslutet/domen)
- 10 år

6.9.3 Övriga dokument

Med övriga dokument kan man förfara på följande sätt;

- Markera på förvaringslådorna vad de innehåller och när innehållet tidigast kan förstöras.
- Förstör ”onödiga” dokument, men kom ihåg dataskyddsaspekten.

- Om du överlåter dokumenten till någon instans för att förstöras, gör upp ett kontrakt: vad ska förstöras (innehåller det konfidentiell information) och vem sköter uppdraget.
- Kom överens om hur dokument ska förvaras och förstöras.

6.9.4 Att överlåta dokument till Riksarkivet

Fiskeområden som avslutat sin verksamhet har gratis kunnat överlåta de dokument som ska sparas varaktigt till Riksarkivets olika verksamhetsställen. Alla överlåtelser har ännu inte gjorts. De förbindelser som gäller dokumenten har flyttats över från fiskeområdena till fiskeriområdena.

Anvisning för hur man ska gå till väga då man överlåter dokument till Riksarkivets verksamhetsställen:

1. Sortera ut de dokument som ska sparas varaktigt.
2. Köp behövlig mängd arkiveringslådor. Säkerställ dig om att lådorna är godkända av Riksarkivet, lådor fås från kontorstillbehörsbutiker samt bokhandlar.
3. Ta bort dokumenten från eventuella plastfickor, däremot behöver man inte ta bort nitar eller dylikt.
4. Lägg dokument som hör till samma ärendehelhet i samma låda; i samma låda kan man lägga flera sakers dokument, men då dokumenttypen byts, lägg in ett A4 eller A3 pappersark, det skulle också vara bra att särskilja åren med tomma pappersark.
5. Fyll arkiveringslådorna så att de äldsta dokumenten kommer underst.
6. Fyll lådorna med en lämplig mängd dokument, lådorna ska inte vara för fulla, men lämna inte heller för mycket tomt.
7. Skriv på lådornas rygg mappens nummer (1,2,3...), fiskeområdets namn, innehållet i korthet och vilka år materialet omfattar.
8. Gör en förteckning om vad som finns i vilken låda (lådans nummer, ärenden och årtal, t.ex. styrelsens mötesprotokoll åren 1985-2000, låda 2 styrelsens mötesprotokoll 2001-2009 och nyttjande- och vårdplaner 1985-2019).
9. Gör en arkiveringsförteckning: fiskeområdets namn, när det varit verksamhet (grundande-upplösning) geografiskt verksamhetsområde (karta eller kommuner och viktigaste vattnen).
10. Kom överens om att lämna över dokumenten till Riksarkivets verksamhetsställe.
11. Dokumenten kan överlåtas till Riksarkivet först då man fått tillstånd från det ifrågavarande verksamhetsstället.
12. I samband med överlåtelserna fyller utredningsmannen (eller motsvarande person) i och undertecknar överlåtelseförteckningen.

7. Övrig lagstiftning som tillämpas på fiskeriområdet

7.1 Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen

7.1.1 Allmänt om dataskydd

Europeiska unionens allmänna dataskyddsförordning skyddar hanteringen av fysiska personers (det vill säga vanliga människors) personuppgifter, oberoende av var de bor eller vad deras nationalitet är. Utgångsläget är att hanteringen av personuppgifter gäller såväl på den privata och den offentliga sektorn. Den allmänna dataskyddsförordningen gäller inte hanteringen av juridiska personers (det vill säga företag, föreningar osv.) personuppgifter. Den allmänna dataskyddsförordningen ska tillämpas direkt i alla Europeiska unionens medlemsländer och således också i Finland.⁴³

43 Miikkulainen 2020, s. 1–3.

Dataskyddsförordningen ska följas i fiskeriområdenas verksamhet. Enligt dataskyddsförordningens 5 (1) (a) artikel ska personuppgifter behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade. Principen om lagenhetlighet är mycket viktigt då man hanterar personuppgifter. I dataskyddsförordningen är utgångsläget att hanteringen av personuppgifter är förbjudet, om det inte är separat stadgat som godkänt. Med andra ord, för att kunna hantera personuppgifter måste man alltid ha minst en (1) laglig grund, annars är hanteringen av personuppgifter inte tillåtet.

Vad är en personuppgift? Enligt dataskyddsförordningens 4 (1) avses med personuppgifter alla uppgifter som anknyter till en identifierad eller identifierbar person. Relevant vid utvärderingen om huruvida det är fråga om en personuppgift är huruvida man direkt eller indirekt kan identifiera personen utgående från informationen. Personuppgifter är exempelvis namn, personsignum och positioneringsuppgifter. Därtill är alla sådana fysiska, fysiologiska, genetiska, psykiska, ekonomiska, kulturella och sociala faktorer genom vilka man kan identifiera en person personuppgifter. Dylika är bland annat bilens registernummer, IP-adress, husdjurets veterinäruppgifter eller information om mor- och farföräldrarnas genetiska sjukdomar.⁴⁴

Vad är hantering av personuppgifter? Hantering av personuppgifter avser alla sådana funktioner som riktas gentemot information som innehåller personuppgifter. Det här betyder i praktiken all sådan verksamhet som hänger ihop med att samla in, lagra, ordna, förvara, bearbeta, söka, använda, överlåta eller radera personuppgifter.⁴⁵

Vem är registeransvarig? Enligt dataskyddsförordningens 4(7) artikel avses med registeransvarig den instans som definierar avsikten och metoderna för hanteringen av personuppgifter. Den registeransvariga är ofta den instans som får nytta av att hantera personuppgifterna. Registeransvariga kan således vara exempelvis företag som samlar in information om sina kunder, eller nättjänster som samlar in uppgifter om sina användare. Även föreningar som samlar in uppgifter om sina medlemmar eller sjukhus som hanterar patientuppgifter är registeransvariga. På så sätt är även fiskeriområden registeransvariga.⁴⁶

Vad är ett register? Enligt dataskyddsförordningens artikel 4(6) avses med register en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgänglig enligt särskilda kriterier,

Dataskyddslagen (1050/2018) preciserar och kompletterar EU:s allmänna dataskyddsförordning och det nationella tillämpandet av den. Med den nya dataskyddslagen upphävdes personuppgiftslagen (523/1999) samt lag om datasekretessnämnden och dataombudsmannen. Den nya dataskyddslagen tillämpas som en allmän lag i hanteringen av personuppgifter vid sidan av dataskyddsförordningen. Den nya dataskyddslagen innehåller bestämmelser som preciserar och kompletterar dataskyddsförordningen bland annat gällande rättsgrunderna för hantering av personuppgifter, om vilka åldersgränser som tillämpas för barn vad gäller informationssamhällets tjänster samt preciseringar till rättsskyddet. Även bestämmelser om övervakande myndigheter samt en del specialfall finns inkluderade i den nya dataskyddslagen.⁴⁷

7.1.2 Lagliga hanteringsgrunder i enlighet med dataskyddsförordningens 6 artikel

Vad är en laglig grund för att hantera personuppgifter? I dataskyddsförordningens 6 artikel konstateras att hanteringen är lagenlig endast då en av artikelns förutsättningar fylls. De lagliga hanteringsgrunderna enligt dataskyddsförordningen är den registrerades samtycke, fullgörande av avtal, fullgörande av rättslig förpliktelse, skyddande av intressen som är av grundläggande betydelse, den registeransvarigas utövande av offentlig makt eller förverkligande av berättigat intresse.

Ur fiskeriområdets synvinkel är de främsta lagliga grunderna för hantering av personuppgifter den registrerades samtycke samt fullgörande av rättslig förpliktelse.

⁴⁴ Miikkulainen 2020, s. 16.

⁴⁵ Miikkulainen 2020, s. 17.

⁴⁶ Vainio 2018, s 48.

⁴⁷ Miikkulainen 2020 s. 3–4.

7.1.3 De allmänna dataskyddsprinciperna i enlighet med dataskyddsförordningens 5 artikel

Vilka principer måste man följa i hanteringen av personuppgifter? Tidigare har redan framkommit krav på laglighet, det vill säga att man ska ha minst en laglig grund för att samla in uppgifter (enligt dataskyddsförordningens 6, 9 eller 10 artikel). De övriga principerna är i korthet (dataskyddsförordningen 5(1)(a-f) och dataskyddsförordningen 5(2):

- Hanteringen ska vara laglig, korrekt och öppen
Europeiska unionens domstol har sett att krav på skälighet omfattar skyldigheten att meddela den registrerade om att hans uppgifter hanteras⁴⁸. Hanteringen av personuppgifter får inte bli för oförväntat eller oförutsägbart för den registrerade⁴⁹. Principen om transparens betyder att man måste meddela hur personuppgifter insamlas och hur de hanteras.⁵⁰ I princip framgår de noggranna kraven i dataskyddsförordningens 13 och 14 artiklar, i vilka man konstaterar de uppgifter som måste ges åt den registrerade. Vanligtvis har uppgifterna i enlighet med 13 och 14 artiklarna getts åt den registrerade genom en så kallad dataskyddsbeskrivning.
- Ändamålsbegränsning
Enligt den allmänna dataskyddsförordningen artikel 5 (1)(b) ska personuppgifter endast samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. Det ska finnas en motiverad grund till att personuppgifter samlas in.
- Uppgiftsminimering
Den allmänna dataskyddsförordningen artikel 5 (1)(c) stadgar om uppgiftsminimering. Uppgiftsminimering syftar till att personuppgifterna ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas.
- Korrekthet
Den allmänna dataskyddsförordningen artikel 5 (1)(d) stadgar att personuppgifter ska vara korrekta och om nödvändigt uppdaterade. Alla rimliga åtgärder måste vidtas för att säkerställa att personuppgifter som är felaktiga i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas raderas eller rättas utan dröjsmål.
- Lagringsminimering
Den allmänna dataskyddsförordningen artikel 5 (1)(e) stadgar att personuppgifterna ska lagras i en form där den registrerade kan identifieras endast så länge som det är nödvändigt för att genomföra syftet med personuppgiften. Det här betyder att uppgifterna måste raderas då de inte längre behövs.
- Integritet och konfidentialitet
Den allmänna dataskyddsförordningen artikel 5 (1)(f) stadgar att personuppgifterna ska behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet för personuppgifterna, inbegripet skydd mot obehörig eller otillåten behandling och mot förlust, förstöring eller skada genom olyckshändelse, med användning av lämpliga tekniska eller organisatoriska åtgärder
- Registeransvarigas ansvarsskyldighet
Enligt dataskyddsförordningens artikel 5 (2) ska den personuppgiftsansvarige ansvara för och kunna visa att de tidigare punkterna efterlevs. För att den registeransvariga ska kunna bevisa att dataskyddsprinciperna efterföljs, bör man ha något slags material som man vid behov kan hänvisa till.

7.1.4 Den registrerades rättigheter i enlighet med dataskyddsförordningens 3 artikel

Vilka rättigheter har den registrerade? Enligt dataskyddsförordningen har den registrerade följande rättigheter (dataskyddsförordningens 12-22 artiklar):

- Rätt till information
- Rätt till tillgång till sin information

48 Ärende C-496/17, Deutsche Post AG v Hauptzollamt Köln, ECLI:EU:C:2019:26, punkt 59.

49 Tietosuojavaltuutetun toimisto, Lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys.

50 Miikkulainen 2020, s. 19–20.

- Rätt att få uppgifter korrigerade
- Rätt att bli glömd, det vill säga få sina uppgifter raderade
- Rätt att begränsa behandlingen av sina uppgifter
- Rätt att flytta information från ett system till ett annat
- Rätt att motsätta sig att uppgifterna behandlas
- Rätt att inte utsättas för automatiskt beslutsfattande

7.1.5 Snabbguide för dataskydd

I det här kapitlet har jag försökt ge en snabb förenklad översikt av den centralaste delen av dataskyddslagstiftningen.

Den registeransvariga är en person eller en organisation som definierar för vilket ändamål och på vilket sätt personuppgifter hanteras. Det här betyder att fiskeriområdet ofta är i rollen som registeransvarig. Den registeransvariga ansvarar för att dataskyddsförordningens bestämmelser efterföljs. Fiskeriområdet hanterar i stor utsträckning personuppgifter och kan åtminstone delvis klassificeras som ett offentligt förvaltningsorgan. Den dataskyddsansvariga är organisationens interna expert, som följer upp hur personuppgifter hanteras och ser till och dataskyddsbestämmelserna efterföljs.

Personuppgifter är uppgifter som kan kopplas samman med fysiska personer (gäller alltså inte juridiska personer) så som namn, adress, bilens registernummer och IP-adress. Hantering å sin sida betyder all hantering av dessa personuppgifter under informationens "livstid", från att data samlas in, används och slutligen förstörs. Det måste alltid finnas en laglig grund för att få hantera personuppgifter. För fiskeriområdet är det ofta fråga om att man har en lagstadgad grund att hantera personuppgifter (bland annat de uppgifter som finns stadgade i lag om fiske 24 §). Om man inte kan böttna hanteringsgrunden i en lagstadgad uppgift kan man även få grunden via att få samtycke av den registrerade. Man kan ändå inte ens med medgivande samla in personuppgifter för säkerhets skull eller för skojs skull, utan det ska alltid finnas en verklig orsak till att man samlar in uppgifterna och denna orsak ska vid behov kunna bevisas.

Det är viktigt att säkerställa att man vid hanteringen av personuppgifter även följer andra principer som gäller personuppgifter. Dessa är bland annat ändamålsbegränsning, uppgiftsminimering och så vidare. Där till har den registrerade vissa rättigheter, så som att kontrollera vilken slags information som finns sparad om en. Man måste komma ihåg att berätta för den registrerade om hantering av personuppgifter och på vilket sätt de används samt vem som fungerar som registeransvarig (dessa ges ofta till kännedom via en så kallad dataskyddsbeskrivning). Noggrannare krav om vilken information som måste ges till den registrerade finns i dataskyddsförordningens 13 och 14 artiklar.

7.2 Föreningslagen

Föreningslagen kan inte ens delvis tillämpas på föreningar som bildats genom lagstiftningsåtgärder, om inte det separat föreskrivs om sådant tillämpande. Enligt föreningslagen 1:2.2 tillämpas föreningslagen på sammanslutningar som genom lag eller förordning har organiserats för ett särskilt ändamål endast i den mån det så stadgas särskilt. Enligt lag om fiske 23 § 4 momentet tillämpas föreningslagens 11, 17, 20, 22 och 24 §, 26 § 2 mom., 27–31 §, 35 § 2 mom. och 36 §.

I fiskeriområdenas verksamhet tillämpas alltså följande paragrafer från föreningslagen:

- Medlemsförteckning (11 §)
Fiskeriområdet ska upprätthålla en förteckning över sina medlemmar. I förteckningen ska varje medlems fullständiga namn och hemort införas. Föreningens medlemmar ska på begäran ges tillfälle att ta del av sina uppgifter. En medlem som visar att hans eller hennes fördel som medlem kräver det har rätt att se också andra uppgifter som antecknats i förteckningen. Personuppgiftsansvarig för personuppgifterna är fiskeriområdet. För utförandet av den personuppgiftsansvariges uppgifter svarar i fiskeriområdet styrelsen.
- Medlemmarnas beslutanderätt (17 §)

Utgångsläget är att medlemmarna använder sin beslutanderätt vid fiskeriområdets stämma. I den ifrågavarande paragrafen i föreningslagen stadgas därtill om beslutanderätt vid särskilda omröstningstillfällen, per post, genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel utan att komma samman till möte.

- **Föreningsmöte (20§)**

Föreningsmöte ska hållas på de tider som bestäms i stadgarna. Om föreningsmöte inte har sammankallats, har varje föreningsmedlem rätt att kräva att möte ska hållas. Extra föreningsmöte ska hållas då föreningsmötet så beslutar eller styrelsen anser att det finns skäl därtill eller då minst en tiondedel av föreningens röstberättigade medlemmar kräver det för behandling av ett angivet ärende. Krav på att möte ska hållas ska framställas skriftligen till föreningens styrelse. När styrelsen har tagit emot framställningen ska den utan dröjsmål sammankalla mötet. Om mötet inte har sammankallats eller kravet inte har kunnat framställas till styrelsen, ska regionförvaltningsverket på ansökan av en medlem som krävt att möte ska hållas berättiga medlemmen att sammankalla mötet på föreningens bekostnad eller vid vite ålägga styrelsen att göra det.
- **Andra sätt att fatta beslut (22§)**

Om en i stadgarna nämnd fråga ska avgöras i föreningen vid en viss tidpunkt genom särskilda omröstningstillfällen, per post, genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel utan att medlemmarna kommer samman till möte, och detta inte har skett, har en föreningsmedlem rätt att skriftligen kräva att styrelsen ska sköta om att beslutsfattandet ordnas. Har styrelsen trots kravet inte ordnat beslutsfattandet eller har kravet inte kunnat framställas till styrelsen, ska regionförvaltningsverket på ansökan av den medlem som krävt att beslutsfattande ska ordnas berättiga medlemmen att ordna omröstningen, poströstningen eller omröstningen med något tekniskt hjälpmedel på föreningens bekostnad eller vid vite ålägga styrelsen att göra det.
- **Möteskallelse (24 §)**

Fiskeriområdets stämma ska sammankallas så som stadgarna föreskriver. I kallelsen ska nämnas när och var stämman hålls. Om medlemmarna har rätt att delta i stämman per post, genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel, ska detta nämnas i möteskallelsen. Om yttranderätten är begränsad för medlemmar som deltar i stämman per post eller med något tekniskt hjälpmedel, ska också detta nämnas i möteskallelsen.

Vid mötet får beslut inte fattas i frågor som nämns i 23 § eller i liknande frågor, om inte de har nämnts i möteskallelsen. Dyliga frågor gäller bland annat ändrande av stadgarna, val eller avsättning av styrelsen, styrelsemedlemmar, revisorer eller verksamhetsgranskare samt fastställande av bokslutet och beviljande av ansvarsfrihet.
- **Om styrelsemedlems jäv vid stämma (26 § 2 momentet)**

Stadgandet har avhandlats i stycke 6.3.2 ”Om styrelsemedlemmars jäv i enlighet med föreningslagen”.
- **Beslutsförfarande (27 §)**

Paragrafen omfattar sparsamma men centrala bestämmelser om beslutsförfarandet. Huvudreglen är absolut majoritet. Vid lika röstetal, den mening som mötets ordförande meddelar att hen omfattar, eller om omröstningen sker vid särskilda omröstningstillfällen, per post, genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel utan att medlemmarna kommer samman till möte, den mening som vinner vid lottdragning. Vid ändring av stadgarna, upplösning av föreningen och överlåtelse av huvuddelen av föreningens egendom, den mening som vid omröstning biträts av minst tre fjärdedelar av rösterna. Vid val av personer finns stadgat i föreningslagens 28–29 §.
- **Val (28 §)**

Val som förrättas vid ett möte sker som majoritetsval, om inte någon väljs enhälligt eller något annat har bestämts i stadgarna. Val som förrättas vid särskilda omröstningstillfällen, per post, genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel utan att medlemmarna kommer samman till möte, sker som proportionella val, om inte något annat bestäms i stadgarna. Alla som har rätt att utöva beslutanderätt ska garanteras rätt att delta i kandidatnomineringen för valet.
- **Förrättande av val (29 §)**

När majoritetsval tillämpas blir de som har fått flest röster valda, om inte stadgarna föreskriver nå got annat om den majoritet som krävs. Fiskeriområdet kan i sina stadgar avvika från vad som finns stadgat i föreningslagens 29 §. Obligatoriskt är endast 29 § 4 momentet som stadgar att proportionella val förrättas med slutna sedlar, eller med motsvarande teknisk metod om datakommunikation eller något annat tekniskt hjälpmedel används. Proportionella val avhandlas inte i detta sammanhang.

- Omröstnings- och valordning (30 §)
Stadgandet har avhandlats i kapitel 3.6.2 "Omröstnings- och valordning".
- Uppsättande av protokoll (31 §)
Mötesordföranden ska se till att ett protokoll sätts upp över mötets beslut. Protokollet ska undertecknas av mötesordföranden och justeras av minst två personer som mötet har valt för detta ändamål eller godkännas av föreningen. Om beslutanderätt utövas vid särskilda omröstningstillfällen, per post, genom datakommunikation eller med anlitan av något annat tekniskt hjälpmedel utan att medlemmarna kommer samman till möte, ska föreningens styrelse se till att ett daterat och av styrelsens ordförande undertecknat protokoll sätts upp över beslutsförandet, rösträkningen och dess resultat samt beslutet. Föreningens medlemmar har rätt att på begäran få del av de protokoll som nämns i paragrafens 1 och 2 moment.
- Angående styreslen (35 §:n 2 momentet)
Styrelsen ska ha en ordförande. Ordföranden får inte vara omyndig. De övriga styrelsemedlemmarna ska ha fyllt 15 år. Den som är försatt i konkurs får inte vara medlem av styrelsen.
- De som får teckna föreningens namn (36 §)
Styrelsens ordförande har rätt att teckna föreningens namn och därtill har fiskeriområdets verksamhetsledare i enlighet med lag om fiske 28 § rätt att teckna fiskeriområdets namn.

7.3 Språklagstiftning

Enligt lag om fiske 29 §:n ska medlemmar i fiskeriområdets organ och fiskeriområdets anställda när de sköter en offentlig förvaltningsuppgift iakttå språklagen (423/2003) och samiska språklagen (1086/2003). Språklagen och samisk språklag definierar miniminivån – inget hindrar fiskeriområdet från att ge bättre språkbetjäning än vad lagen förutsätter. Centralförbundet för Fiskerihushållning har tillsammans med Justitieministeriet gett anvisningar för hur fiskeriområdena ska tillämpa språklagstiftningen. Anvisningen finns på Centralförbundet för Fiskerihushållnings nätsida www.ahven.net. I det följande går vi igenom huvuddragen för hur språklagstiftningen tillämpas i fiskeriområdenas verksamhet. Centralförbundet för Fiskerihushållning rekommenderar att man följer upp hur tolkningar kring språklagstiftningen utvecklas och vid behov ska fiskeriområdena omforma sin verksamhet utgående från dem.

7.3.1 Språklagen

Fiskeriområdet är en offentligrättslig förening som måste följa språklagen i sin verksamhet då det sköter ett offentligt förvaltningsuppdrag. Vad är ett offentligt förvaltningsuppdrag? De av fiskeriområdets uppgifter som räknas upp i lag om fiske 24 § är alla offentliga förvaltningsuppdrag, med undantag av de uppgifter vattenägaren överfört på fiskeriområdet (RP 192/2014, sid 45).

Enligt språklagen 1 kapitel 2 § är lagens målsättning att trygga den i grundlagen tillförsäkrade rätten för var och en att hos domstolar och andra myndigheter använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska. Målet är att vars och ens rätt till rättvis rättegång och god förvaltning garanteras oberoende av språket samt att individens språkliga rättigheter förverkligas utan att han eller hon särskilt behöver begära det.

Myndigheterna har rätt att ge bättre språklig service än vad denna lag förutsätter.

Justitieministeriet har gett en tolkning om hur språklagen ska tillämpas i fiskeriområdet. Justitieministeriet utgår från att fiskeriområdets funktionärs eller organmedlems skyldighet i enlighet med språklagen definieras av fiskeriområdets språkliga ställning, för språklagen utgår från att det är myndigheters, inte individuella tjänstemäns, skyldighet att följa språklagen. Enligt justitieministeriet definierar fiskeriområ-

dets språkliga ställning fiskeriområdets språkliga skyldigheter. Enligt språklagen 6 § indelas myndigheter i enspråkiga och tvåspråkiga myndigheter.

Enspråkigt fiskeriområde. Från språklagens förarbete kan härledas att man i statsförvaltningen med enspråkig myndighet avser en statlig myndighet, inom vars verksamhetsområde det endast finns enspråkiga kommuner. Om det till fiskeriområdet hör delar av en tvåspråkig kommun, är fiskeriområdet inte enspråkigt, utan tvåspråkigt.

Tvåspråkigt fiskeriområde. De fiskeriområden till vilka hör tvåspråkiga kommuner, eller ens delar av tvåspråkiga kommuner, tillämpas enligt Justitieministeriet de bestämmelser som gäller tvåspråkiga myndigheter, då man i fiskeriområdet sköter offentliga förvaltningsuppgifter (det vill säga uppgifter i enlighet med lag om fiske 24 §), till exempel gör upp nyttjande- och vårdplan eller informerar om nyttjande- och vård av fiskresurserna.

Fiskeriområdet måste i sin kommunikation till allmänheten använda bägge inhemska språken då kommunikationen gäller offentliga förvaltningsuppdrag. Språklagen omfattar all kommunikation oberoende av mediatyp eller -kanal. Till exempel fiskeriområdets kommunikation via Facebook och Instagram, samt fiskeriområdets nätsidor, måste vara på bägge inhemska då kommunikationen gäller offentliga förvaltningsuppdrag. Alla pressmeddelanden måste likaså vara på bägge språken då kommunikationen gäller offentliga förvaltningsuppdrag.

Längre utredningar och beslut, så som nyttjande- och vårdplanen, behöver inte översättas i sin helhet, utan det räcker att man på det andra språket gör ett kortare sammandrag. Observera också att även om utgångsläget är att man inte behöver översätta exempelvis protokoll, så måste man på begäran avgifts-fritt ge en officiell översättning av ett beslut, om beslutet berör den ifrågavarande personens rätt, fördel eller skyldighet – på så sätt tryggas personens rätt att få beslutet på sitt modersmål och vid behov söka ändring till beslutet.

Språk för dokument och protokoll. I fiskeriområden till vilket det hör tvåspråkiga kommuner, eller delar av tvåspråkiga kommuner måste man i kommunikation riktad till allmänheten använda finska och svenska då kommunikationen gäller offentliga förvaltningsuppgifter. Meddelanden, kungörelser och anslag samt annan information till allmänheten ska finnas på finska och svenska då kommunikationen gäller offentliga förvaltningsuppgifter. Utredningar, beslut eller andra liknande texter som utarbetats behöver inte översättas som sådana. Fiskeriområdet ska dock se till att både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens behov av information tillgodoses.

Nyttjande- och vårdplan. Nyttjande- och vårdplanen är ett så centralt dokument för de personer som hör till fiskeriområdet, och innehåller relevant information för individen, att man i de tvåspråkiga kommuner som hör till fiskeriområdet måste informera om planen på finska och svenska. Lagen förpliktar inte att översätta planen som sådan, utan fiskeriområdet kan informera om planen i kortare form på det andra språket. Det är ändå på fiskeriområdets ansvar att sörja för att både finsk- och svenskspråkiga får den relevanta informationen gällande nyttjande- och vårdplanen på sitt eget modersmål.

Mötesdokument. Språklagen förpliktar inte fiskeriområdet att uppgöra alla sina mötesdokument på bägge inhemska språken, fastän det skulle höra tvåspråkiga kommuner eller delar av kommuner till området. Fiskeriområdet måste ändå beakta bestämmelserna om information i språklagen 32 § och sörja att både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens behov av information tillgodoses och eventuellt om så efterfrågas, låta översätta mötesdokument.

Gratis översättning på begäran. Om fiskeriområdets dokument (nyttjande- och vårdplan eller protokoll) innehåller beslut för vilka kan göras omprövningsbegäran och vidare överklagas till förvaltningsdomstolen, tillämpas språklagens 12 § om handläggningsspråket i förvaltningsärenden. Då är det alltså inte enbart fråga om information i enlighet med språklagens 32 §, utan ett sådant beslut eller annat dokument, på vilket man tillämpar språklagens 20 § om rätt att få översättning av expeditioner och andra handlingar. Den här paragrafen stadgar att har en stämningsansökan, en dom, ett beslut, ett protokoll eller någon annan handling skrivits på ett annat än någon av parternas språk, ska en statlig myndighet och en tvåspråkig kommunal myndighet på begäran ge parten en avgiftsfri officiell översättning av dessa handlingar till den del de gäller partens rätt, fördel eller skyldighet. om inte något annat följer av paragrafens 2 moment.

7.3.2 Samisk språklag

Fiskeriområdet är en offentligrättslig förening som i sin verksamhet måste följa samisk språklag då området sköter en offentlig förvaltningsuppgift i samernas hembygdsområde. De uppgifter som räknas upp i lag om fiske 24 § är alla offentliga förvaltningsuppgifter förutom de uppgifter som vattenägarna överfört på fiskeriområdet (RP 192/2014 rd. s. 47). Enligt 4 § i sametingslagen 974/1995 avses med samernas hembygdsområde Enontekis, Enare och Utsjoki kommuner samt Lapin paliskunta benämnda renbeteslags område i Sodankylä kommun.

Enligt samisk språklag (1086/2003) är syftet med lagen är att trygga den i grundlagen tillförsäkrade rätten för samerna att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. I lagen föreskrivs om samernas rätt att använda sitt eget språk hos domstolar och andra myndigheter samt om det allmännas skyldighet att tillgo-dose och främja samernas språkliga rättigheter. Målet är att samernas rätt till rättvis rättegång och god förvaltning garanteras oberoende av språket samt att samernas språkliga rättigheter förverkligas utan att de särskilt behöver begära det. Enligt regeringspropositionen för samisk språklag 46/2003 rd. s. 25 ” får nivån på den språkliga servicen inte sjunka av den anledningen att det allmänna överför sina uppgifter på andra.”

Fiskeriområdenas språkliga ställning i samisk språklag. Enligt samisk språklag 4 § 1 och 2 momentet:” En same har rätt att i egen sak eller i ett ärende där han eller hon hörs använda samiska hos de myndigheter som avses i denna lag. En myndighet får inte be-gränsa eller vägra beakta de språkliga rättigheter som följer av denna lag på den grund att en same även kan något annat språk, såsom finska eller svenska.”

Allmän tjänsteplikt gällande samiska. Enligt samisk språklag 4 § 1 och 2 momentet:” En same har rätt att i egen sak eller i ett ärende där han eller hon hörs använda samiska hos de myndigheter som avses i denna lag. En myndighet får inte begränsa eller vägra beakta de språkliga rättigheter som följer av denna lag på den grund att en same även kan något annat språk, såsom finska eller svenska.”

Allmänt om kommunikation. Fiskeriområdet ska i kommunikationen gentemot allmänheten även använda samiska då det är fråga om kommunikation som gäller en offentlig förvaltningsuppgift och kommunikationen sker i samiskt hembygdsområde. Fiskeriområdets annonser, kungörelser och anslående samt pressmeddelanden och skyltar, blanketter jämte anvisningar ska göras upp en på samiska. Det här gäller all kommunikation oberoende av mediakanal. Även kommunikation på exempelvis Facebook, Instagram och fiskeriområdets nätsidor om fiskeriområdets verksamhet måste ske på samiska då det är fråga om skötandet av en offentlig förvaltningsuppgift inom samernas hembygdsområde.

Nyttjande- och vårdplan. Nyttjande- och vårdplanen är ett så centralt dokument för de personer som hör till fiskeriområdet, och innehåller relevant information för individen, att man i samernas hembygdsområde måste informera om planen på samiska. Lagen förpliktar inte att översätta planen som sådan, utan fiskeriområdet kan informera om planen i kortare form. Det är ändå på fiskeriområdets ansvar att sörja för att man får den relevanta informationen gällande nyttjande- och vårdplanen på samiska.

Mötesprotokoll. Samisk språklag förpliktar inte fiskeriområdet att göra upp alla mötesprotokoll på samiska. Fiskeriområdet ska ändå beakta 20 § i samisk språklag. Har i ett förvaltningsärende, en förvaltningsprocess eller ett brottmål en stämningsansökan, en dom, ett beslut, ett protokoll eller någon annan handling skrivits på finska eller svenska, skall myndigheten på begäran ge en samisk part en avgiftsfri officiell översättning till samiska av denna handling till den del den gäller partens rätt, fördel eller skyldighet, utom i det fall att det är fråga om en handling som uppenbart inte har någon betydelse för ärendets avgörande. Översättningen skall fogas till expeditionen eller handlingen i fråga.

Tolkningen av samisk språklag är inte entydig. I det ovanstående har vi strävat efter att ge allmänna riktlinjer för fiskeriområdena utgående från diskussioner förda med Justitieministeriet. Värt att konstatera är även att inget hindrar fiskeriområdet från att ge bättre språklig service på samiska än vad lagen förutsätter.

7.4 Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet

Enligt lag om fiske 29 § ska fiskeriområdets organ och anställda då de sköter en offentlig förvaltningsuppgift följa "offentlighetslagen", det vill säga lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, LO). Lagen stadgar om myndighetsdokuments offentlighet, sekretess och publicerande.

Enligt grundlagen 12 § 2 momentet är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Var och en har rätt att ta del av offentliga handlingar och upptagningar. Samma princip konstateras i offentlighetslagens 1 §. Enligt offentlighetslagens 3 § är lagens syfte att ge enskilda människor och sammanslutningar möjlighet att övervaka den offentliga maktutövningen och användningen av offentliga medel, att fritt bilda sig åsikter samt påverka sådant beslutsfattande som avser offentlig maktutövning och bevaka sina rättigheter och intressen. Enligt offentlighetslagens 9 har var och en rätt att ta del av en offentlig myndighetshandling.

Utgångsläget är således att då fiskeriområdet sköter ett offentligt förvaltningsuppdrag är fiskeriområdets dokument och upptagningar offentliga och på begäran har privatpersoner rätt att få tillgång till dessa. Enligt Mäenpää omfattar offentlighet förutom tillgång till information även rätt att nyttja den information man får och dela den vidare. Av grundrättigheterna "tävlar" bland annat integritetsskyddet och skydd för privatlivet samt förtroliga meddelanden samt skydd för personuppgifter med offentlighetsprincipen. Uppgifter som gäller privatlivet har således klassificerats som sekretessbelagda. De centralaste bestämmelserna kring sekretess finns definierade i offentlighetslagens 24 § 1 moment, som omfattar trettio två (32) grunder. Därtill kan det i speciallagar finnas andra grunder för sekretess.

Tidpunkten för när en handling som upprättats av en myndighet eller inkommit till myndighet blir offentlig stadgas i offentlighetslagens 6 § och 7 §. Dyliga dokument, som ännu inte är offentliga är exempelvis halvfärdiga dokument samt beredningsdokument före beslut fattats i ärendet eller ärendet är färdigt behandlat. Det här är i sig relevant, för innan dokumentet anses vara offentligt, är det myndigheten som genom egen prövning avgör huruvida dokumentet ges ut. Bestämmelserna kring detta avvägande finns i offentlighetslagens 17 §. Som halvfärdigt material räknas bland annat ojusterade protokoll, förslag till förvaltningsbeslut jämte bilagor, samt utredningar eller statistik som fiskeriområdet gjort upp, eller låtit göra upp. Fiskeriområdet kan alltså ge ut information om ett halvfärdigt dokument som ännu inte är offentligt, det vill säga i praktiken ett dokument som är halvfärdigt eller ännu under beredning, men utgivandet är beroende av fiskeriområdets egen prövning (LO 9.2 §).

Man kan begära dokument endera muntligt eller skriftligt. Begäran kan göras via ombud eller biträde. Begäran behöver vanligtvis inte motiveras och personen behöver inte bevisa sin identitet. Att ge en motive-ring kan dock komma i fråga om dokumentet inte är offentligt. I praktiken gäller skyldigheten att motivera begäran fall då det gäller sekretessbelagda dokument (LO 13.2 §). I motiveringarna kan man bland annat föra fram information om huruvida överlåtet av uppgifter förorsakar men.

Uppgifter kan lämnas ut ur en myndighetshandling muntligen eller så att handlingen läggs fram för påse-ende och kopiering eller får avlyssnas hos myndigheten eller så att en kopia eller en utskrift av den lämnas ut. (LO 16 §). Utgångsläget är att myndigheten ska ge ut materialet i den form som det efterfrågas. Informa-tion om innehållet i dokumentet kan ges på annat sätt än det efterfrågade, om begäran annars förorsakar oskäligt stor skada för verksamheten. En dylik skada kan vara att den efterfrågade mängden dokument är stort, det är svårt att kopiera eller annat motsvarande skäl. Att enbart myndigheten skött sin dokumentför-valtning dåligt är däremot inte ett tillräckligt skäl att avslå begäran.

Enligt offentlighetsprincipen ska det vara antingen gratis eller endast uppbäras en skälig avgift då offentlig-het utövas. Ett offentligt dokument fås vanligtvis gratis i följande fall (LO 34 §):

- information om dokumentet ges muntligen
- handlingen läses eller kopieras hos myndigheten,
- en offentlig handling som lagrats i elektronisk form sänds per e-post till den som begärt uppgifterna,
- en handling som lagrats i elektronisk form sänds till en part per e-post,
- lämnandet av den begärda handlingen ingår i myndighetens skyldighet att ge råd, höra eller informera,

I de fall där man gör kopior eller utskrifter tas dock en avgift ut som motsvarar kostnaderna för att ta fram uppgifterna. Även för att leta fram materialet tar man en avgift om informationen inte direkt finns att hitta i sakärenderegister eller -katalogiseringar (LO 34 §).

7.5 Diskrimineringslagen

Enligt 2 § 1 momentet i diskrimineringslagen (1325/2014) tillämpas diskrimineringslagen på såväl offentlig som privat verksamhet. I jämlikhetslagen 4 § 1 momentet konstaterar man att vad som föreskrivs om myndigheter ska också tillämpas på andra organ som sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Det här betyder att fiskeriområdena måste följa diskrimineringslagen i sin verksamhet.

Diskrimineringslagen 5 § ålägger skyldighet att aktivt främja likabehandling: ”Myndigheterna ska bedöma hur likabehandling uppnås i deras verksamhet och vidta åtgärder som behövs för att främja likabehandling. De främjande åtgärderna ska vara effektiva, ändamålsenliga och proportionerliga med beaktande av myndighetens verksamhetsmiljö, resurser och övriga omständigheter”.

Diskrimineringslagens viktigaste stadgande torde vara 8 §: ”Ingen får diskrimineras på grund av ålder, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet, familjeförhållanden, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller någon annan omständighet som gäller den enskilde som person. Diskriminering är förbjuden oberoende av om den grundar sig på ett faktum eller ett antagande i fråga om personen själv eller någon annan. Diskriminering som avses i denna lag är förutom direkt och indirekt diskriminering även trakasserier, vägran att göra rimliga anpassningar samt instruktioner eller befallningar att diskriminera”.

I den här handboken går vi inte närmare in på hur man tillämpar diskrimineringslagen i fiskeriområdet. Låt oss konstatera att fiskeriområdet inte behöver göra upp en åtgärdsplan för att främja jämlikhet, eftersom skyldigheten inte gäller sådana privata instanser som sköter ett offentligt förvaltningsuppdrag i vars tjänst det regelbundet finns färre än 30 personer. Mer information om hur diskrimineringslagen tillämpas fås exempelvis på diskrimineringsombudsmannens hemsida <https://syrjinta.fi/sv/framsida>.

8. Fiskeriområdets mötesförfarande

8.1 Öppnande av mötet

I föreningslagen finns inga stadganden om öppnandet av mötet. Om fiskeriområdets stadgar omfattar en bestämmelse om en person som fungerar som ordförande för stämman, öppnar den personen stämman. I de flesta fiskeriområdets stadgar finns ingen dylik bestämmelse, och då kan stämman öppnas av fiskeriområdets styrelseordförande.

8.2 Mötets laglighet och beslutsförhet

Enligt Halila och Tarasti avser man med konstaterande av laglighet att stämman är lagenligt sammankallat och med beslutsförhet att den mängd medlemmar som krävs enligt stadgarna är på plats.⁵¹ Vad kommer till lagenligheten gör man på mötet så att man efter att mötet öppnats konstaterar vad som står i stadgarna och i förvaltningslagen om sammankallandet, varefter man konstaterar på vilket sätt man gått till väga för att fylla kraven på ett lagligt sammankallat möte. Med beslutsförheten går man till väga på samma sätt, även om det för fiskeriområdets del är så att stämman är beslutsför redan då en medlem finns på plats, för det finns inga noggrannare bestämmelser om vilken mängd medlemmar som måste vara närvarande för att en fiskeriområdes stämma ska vara beslutsför.

51 Halila – Tarasti 2011, s. 330.

Vanligtvis fattas beslut om beslutsförhet av stämman, även om detta kan anses vara juridiskt tvivelaktigt. Ett juridiskt korrekt sätt skulle vara att den som öppnar stämman avgör huruvida stämman är lagenligt sammankallat och beslutsfört. Man måste tillåta mötesdeltagare som har yttranderätt diskutera ärendet, men beslutanderätten tillhör inte stämman, utan enligt som tidigare nämnt, är det den som öppnar stämman som avgör detta. Ingetdera förfarandesätt leder ändå till ogiltighet, så länge man inte bryter mot stadgarna.⁵²

8.3 Val av funktionärer för stämman

Om det inte i stadgarna finns inskrivet att en viss instans fungerar som ordförande för stämman, ska man välja en ordförande för stämman. Om inget annat står i stadgarna, kan även en person som inte är medlem i fiskeriområdet fungera som ordförande. Man kan byta ut ordförande mitt i mötet med stämmans beslut, om det inte är så att ordförande är fastställt i stadgarna.

Sekreteraren är inte ett obligatoriskt organ, om inget annat föreskrivs i stadgarna, men i praktiken behövs en sekreterare för att kunna genomföra ett smidigt möte. Ofta väljs sekreterare genom röstning, men rekommendationen är att ordförande själv kallar sekreteraren, för sekreteraren är främst en teknisk assistent för ordförande. Därtill måste man välja protokolljusterare och rösträknare, som kan vara samma personer och således sköta bägge uppdragen.⁵³

8.4 Godkännande av föredragningslistan

Till inledningen av mötet hör också att godkänna föredragningslistan. Föredragningslistan är enligt Halila och Tarasti ett dokument eller annat beslut som stämman gör om i vilken ordning ärenden avhandlas. Stämman kan även mitt under mötet ändra på föredragningslistan. Att godkänna föredragningslistan är i sig inte ett måste för giltighet, men då man godkänner föredragningslistan är det på ordförandes ansvar att se till att man hinner avhandla ärendena på listan under stämman.

Medlemmarnas initiativrätt finns inte stadgat i lag, men man kan skriva in det i stadgarna. Om det inte finns inskrivet i stadgarna är huvudregeln den att det är medlemmarnas allmänna rätt att göra initiativ till styrelsen om att framställa förslag på stämman. Det huruvida man kan avhandla förslaget och ta med det på föredragningslistan begränsas för det första av föreningslagens 24 § 3 moment, enligt vilken beslut inte får fattas i frågor som nämns i 23 § eller i liknande frågor, om inte de har nämnts i möteskallelsen. Å andra sidan finns det ofta omnämnt i fiskeriområdets stadgar att man i möteskallelsen måste skrivas ut de ärenden som avhandlas vid stämman. Avsikten är att medlemmen då hen ser kallelsen kan avgöra huruvida hen anser det behövt att delta vid stämman. Om man hämtar nya ärenden till stämmobehandling utanför möteskallelsen kan det leda till att medlemmar skulle ha ansett sig vilja vara på plats för behandling av ärenden, men inte blivit informerad om saken. En majoritet av medlemmarna kan i sista hand förhindra att ett ärende behandlas genom att skjuta upp det till följande möte. Å andra sidan får ordförande inte ta ett sådant medlemsärende till behandling som hen anser vara mot lagen eller föreningens stadgar. Således kan inte ett sådant initiativ avhandlas som inte hör ihop med föreningens syfte eller verksamhet.⁵⁴

8.5 Konstaterande av stämmodeltagare

Vid fiskeriområdets stämma konstaterar man vem som är närvarande och fastställer röstlängd. I lag finns det inga närmare bestämmelser om detta, utan det är upp till fiskeriområdets egen praxis hur detta görs.

Må konstateras att styrelsemedlemmar har yttrande- och närvarorätt vid stämman utgående från sin ställning, även om de inte är fiskeriområdesmedlemmar. Fiskeriområdet har därtill rätt att kalla sakkunniga till stämman, som har närvaro- och yttranderätt.

52 Halila – Tarasti 2011, s. 330–331.

53 Halila – Tarasti 2011, s. 331–332.

54 Halila – Tarasti 2011, s. 363–364.

8.6 Avhandling av ärenden och beslutsfattande

Om alla är eniga om besluten, är det lätt att fatta beslut. Om fler förslag läggs fram, måste man rösta. Utgångsläget för hur man fattar beslut finns i 28–29 § i föreningslagen. Vid stämman kan man kräva att förutom det bottenförslag som beretts på förhand måste ett förslag understödats för att de ska kunna tas till röstning. I många fiskeriområdets stadgar har man för tydlighetens skull skrivit in att styrelsens förslag fungerar som bottenförslag och att motförslag måste understödats. Krav på understöd beror helt enkelt på det att annars skulle motförslaget vid en röstning i vilket fall som helst bli utan understöd.

Man måste tillåta diskussion om de ärenden som tas upp på listan och ofta finns det i fiskeriområdenas stadgar inskrivet att diskussion tillåts efter att presentationen har gjorts. Ordförande konstaterar diskussionen avslutad då det inte längre finns ohållna eller begärda talturer. Om stämman är enig eller motförslag inte gjorts, konstateras beslut enligt föredragning. I övriga fall måste ordförande konstatera de förslag som gjorts, de som på grund av understöd inte tas till omröstning, samt de förslag som man röstar om. Efter det ger ordförande för stämman att godkänna hur man röstar samt om det behövs flera omröstningar, röstningsordningen⁵⁵, samt framför omröstningspropositionen⁵⁶.

Röstningen måste förrättas öppet om ingen av de närvarande kräver annat. Utgående från röstningen konstaterar ordförande som beslut det förslag som fått mest röster. Om rösterna faller lika, avgör ordförandes röst.

Vid val blir de valda som fått flest röster. Om rösterna faller lika avgör lotten. Val avgörs med slutna röstning, om inte stämman enhälligt beslutar annat. I den slutna omröstningen skriver varje röstberättigad så många namn på röstsedeln som det finns personer som ska väljas. Om det finns röstsedlar med för många namn förkastas de.

8.7 Avbryta stämma och fortsatt stämma

Man hinner nödvändigtvis inte behandla alla ärenden vid en stämma. Beslutsfattandet kan också skjutas upp av den orsaken att ett beslut bordläggs och flyttas fram. I bägge fall kan man fatta beslut om att behandlingen av ärendet fortsätter i en fortsatt stämma. Samtidigt kan man fatta beslut om var och när denna stämma hålls. Om stämman inte fattat beslut om när denna stämma hålls, är det upp till styrelsen att fatta beslut om detta. Man ska skicka ut stämmokallelse på normalt sätt, i enlighet med stadgarna. Deltagandet är inte begränsat, utan även sådana som inte deltagit vid den första stämman får delta.

En annan sak är ett hålla avbrott i stämman. Stämman eller ordförande kan fatta beslut om att stämman håller avbrott medan röster räknas eller för annan paus. Efter det här fortsätter stämman som vanligt.

9. Förkortningar

Grundlagen = GL

Lag om rättegång i förvaltningsärenden = LRF

Förvaltningslagen = FL

Lag om fiske = LoF

Förordningen om fiske = FoF

Vattenlagen = VL

⁵⁵ Enligt Halila och Tarasti 2011 (s. 392–393): ”Med röstningsordning avses hur understödda förslag ställs mot andra vid röstning. Man kan välja mellan exempelvis parlamentarisk eller kollegial röstningsordning. I parlamentarisk röstningsordning röstar man så många gånger efter varandra, att man till sist har bara två förslag kvar. Den av dem som får över hälften (absolut majoritet) av röster vinner. Vanligtvis brukar man göra så att först röstar man om de övriga förslagen än bottenförslaget. Det förslag som vinner ställs sedan mot bottenförslaget. Om man har gett ett förslag att förkasta ärendet, röstar man om det till sist. I kollegialt röstningsförfarande ska det finnas minst tre förslag som man röstar om samtidigt. Som beslut blir det förslag som fått flest röster, oberoende av om det fått över hälften av rösterna (relativ majoritet).”

⁵⁶ Med röstningsförslag avses förslag om hur man ställer förslagen mot varandra och hur de som röstar ska uttrycka sin röst. I parlamentarisk röstning röstar man ja eller nej.

Strafflagen = SL

Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet ”offentlighetslagen” = LO

EU:s allmänna dataskyddsförordningen = GDPR

Dataskyddslagen = DL

Högsta förvaltningsdomstolen = HFD

Högsta domstolen = HD

10. Källor

10.1 Litteratur

Fredrikson, Jenny: Kalastuksenvalvojan opas. Kalatalouden Keskusliitto. Oy Arkmedia Ab. Vaasa 2019.

Halila, Heikki – Tarasti, Lauri: Yhdistys-oikeus. Talentum. Hämeenlinna 2011.

Miikkulainen, Lauri: Yleiset vaatimukset henkilötietojen käsittelylle Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen (GDPR) perusteella. Maisteritutkielma. Lapin yliopisto. Rovaniemi 2020.

Mäenpää, Olli: Hallintolaki ja hyvän hallinnon takeet. Edita Publishing Oy. Helsinki 2008.

Mäenpää, Olli: Hallinto-oikeus. Alma Talent Oy. Helsinki 2003.

Tatu Giordani - Ronja Kava: Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ja viranomaistoiminnan yhtiöittäminen. Edilex Publishing Oy. Helsinki 2019.

Vainio, Sonja: Rekisterinpitäjän osoitusvelvollisuus EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa. Teoksessa: Korpisaari, Päivi (toim.), 15 vuotta viestintäoikeutta – Viestintäoikeuden vuosikirja 2017. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Forum Iuris. Unigrafia. Helsinki 2018.

10.2 Internetkällor

Tietosuojavaikuttetun toimisto: Lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys. <https://tietosuoja.fi/lainmukaisuus-asianmukaisuus-lapinakyvyys>, läst 4.3.2021.

Tietosuojavaikuttetun toimisto: Osoita noudattavasi tietosuojasäännöksiä. <https://tietosuoja.fi/osoitusvelvollisuus>, läst 4.3.2021.

Verohallinto: Verotusohje yleishyödyllisille yhteisöille, läst 5.8.2021.

10.2 Officiella källor

RP 1/1998 rd. Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ny Regeringsförfattning för Finland.

192/2014 rd. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om fiske och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den.

RP 267/2009 rd. Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av föreningslagen, av 57 § i revisionslagen och av partilagen.

Bild. Hannu Salos föredrag 28.5.2021 för uppföljningsgruppen för lag om fiske.

10.3 Rättspraxis

Ärende C-496/17, Deutsche Post AG v Hauptzollamt Köln, ECLI:EU:C:2019:26, punkt 59.